Futbol Endüstrisinde
Yapay Zekânın Geleceği

KOSAM
KALKINMA ODAKLI STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

FUTBOL ENDÜSTRİSİNDE YAPAY ZEKÂNIN GELECEĞİ

1882
KONYA TİCARET ODASI
KONYA CHAMBER OF COMMERCE

KOSAM
KALKINMA ODAKLI STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

KTO KARATAY
ÜNİVERSİTESİ

Futbol Endüstrisinde Yapay Zekânın Geleceği

İmtiyaz Sahibi
Kalkınma Odaklı Stratejik Araştırmalar Merkezi adına
Lütfi Can BAŞARAN

Hazırlayanlar
Prof. Dr. Ağah Tuğrul KORUCU

Kapak
Nevzat PEKKARPUZ

Baskı Yeri, Yılı
Konya, 2026

E-ISBN
978-625-92621-9-2

KOSAM
Akabe Mah. Alaaddin Kap Cad.
No:130 42020 Karatay / Konya

www.kosam.org

KTO Karatay Üniversitesi Yayınları
Haziran 2026

Bu yayının tüm hakları KOSAM'a aittir. KOSAM'ın izni olmadan yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.) yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. KTO Karatay Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) kapsamında desteklenen bu çalışmadan, kaynak göstermek sureti ile alıntı yapılabilir.

ÖNSÖZ

21. yüzyılın hız kazanan dijital dönüşüm süreci, yalnızca ekonomik ve toplumsal yapıları değil; aynı zamanda sporun üretim, yönetim ve tüketim biçimlerini de köklü bir şekilde değiştirmektedir. Büyük veri, yapay zekâ ve ileri analitik teknolojiler, spor endüstrisini geleneksel sınırlarının ötesine taşıyarak çok katmanlı, veri odaklı ve yüksek rekabet içeren bir ekosisteme dönüştürmüştür. Bu dönüşümün en görünür ve etkili yaşandığı alanların başında ise küresel ölçekte milyarlarca insanı etkileyen futbol gelmektedir.

Günümüzde futbol, yalnızca saha içi performansla tanımlanan bir oyun olmaktan çıkmış; veri analitiği, dijital yayıncılık, taraftar etkileşimi, finansal yönetim ve teknoloji entegrasyonu ile şekillenen devasa bir endüstri hâline gelmiştir. Bu yeni yapıda yapay zekâ, kulüplerin sportif başarıdan finansal sürdürülebilirliğe kadar uzanan geniş bir yelpazede karar alma süreçlerini dönüştüren stratejik bir araç olarak öne çıkmaktadır. Oyuncu performans analizi, sakatlık önleme, taktiksel modelleme, transfer stratejileri ve taraftar deneyimi gibi alanlarda yapay zekâ uygulamaları, futbolun doğasını yeniden tanımlayan bir etki oluşturmaktadır.

Bu çerçevede hazırlanan "Futbol Endüstrisinde Yapay Zekânın Geleceği" başlıklı rapor, futbol ekosisteminde yapay zekâ kullanımının mevcut durumunu kapsamlı biçimde analiz etmekte; aynı zamanda bu teknolojinin gelecekte oluşturacağı fırsatları, riskleri ve dönüşüm alanlarını çok boyutlu bir perspektifle ele almaktadır. Çalışma, yalnızca teknolojik gelişmeleri betimlemekle kalmayıp; etik, yönetişim, veri güvenliği ve kurumsal adaptasyon gibi kritik başlıkları da değerlendirerek bütüncül bir yaklaşım sunmaktadır.

Raporda, futbolun farklı katmanlarında yapay zekânın etkileri; oyuncu gelişiminden kulüp yönetimine, taraftar etkileşiminden finansal modellemeye kadar geniş bir çerçevede incelenmiştir. Bununla birlikte, uluslararası uygulama örnekleri ve yeni nesil teknoloji firmalarının çözümleri ışığında, futbol kulüpleri, federasyonlar ve yatırımcılar için somut ve uygulanabilir stratejik politika önerileri geliştirilmiştir. Çalışma, aynı zamanda yapay zekâ entegrasyonunun yalnızca teknolojik bir yatırım değil; kurumsal kültür, liderlik ve veri odaklı yönetim anlayışı gerektiren bir dönüşüm olduğunu vurgulamaktadır.

Bu raporun; futbol kulüpleri, federasyonlar, spor teknolojileri alanında faaliyet gösteren şirketler, yatırımcılar ve akademik çevreler için stratejik bir rehber niteliği taşımasını temenni ediyoruz. Yapay zekânın sunduğu imkânların doğru yönetişim ilkeleri ve etik çerçevelerle birleştiği bir yapıda, futbol endüstrisinin daha sürdürülebilir, rekabetçi ve yenilikçi bir geleceğe ulaşacağına inanıyoruz.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ ..... **i**

TABLO LİSTESİ ..... **v**

YÖNETİCİ ÖZETİ **1**

GİRİŞ **4**

BÖLÜM 1: DİJİTAL DÖNÜŞÜM VE SPOR

1.1. Dijital Dönüşüm Çağında Spor Endüstrisi **6**

1.2. Yapay Zekânın Yükselişi ve Sporla Bütünleşmesi **6**

BÖLÜM 2: YAPAY ZEKÂ TEKNOLOJİSİNE GENEL BAKIŞ

2.1. Yapay Zekânın Kavramsal Gelişimi **7**

2.2. Yapay Zekânın Temel Bileşenleri ve Futboldaki Uygulama Alanları **7**

2.3. Güncel YZ Modelleri ve Futboldaki Performansları **7**

2.4. İnsan Davranışı ve Görsel Veri Üzerinden Anlık Analiz **8**

2.5. Veri Kaynakları ve Sensör Sistemleri **8**

2.6. Model Başarı Değerlendirme Metrikleri **9**

2.7. Yapay Zekâ Altyapısına Sahip Kulüpler ve Ligler **9**

2.8. Yerli Akademik Çalışmalar **9**

BÖLÜM 3: PERFORMANS ANALİTİĞİ VE SAHA OPTİMİZASYONU

3.1. Performans Analitiği Nedir? **11**

3.2. Veri Toplama Yöntemleri (GPS, Sensör, IMU) **13**

3.3. Oyuncu Yükü ve Antrenman Optimizasyonu **14**

3.4. Koşu Verileri ve Pozisyonel Analiz **14**

3.5. Taktik Modelleme ve Makine Öğrenmesi **15**

3.6. Rakip Takım Analizi ve Dinamik Taktik Uyarlama **15**

3.7. Örnek Kulüp Uygulamaları (Liverpool, Bayern, Barcelona) **15**

3.8. Akademik Literatürde Bulgular **16**

3.9. Saha İçi YZ Sistemlerinin Limitleri ve Gelişim Alanları **16**

BÖLÜM 4: YETENEK KEŞFİ, SCOUT SİSTEMLERİ VE TRANSFER ANALİTİĞİ

4.1. Geleneksel Scout Sistemlerinden Veri Odaklı Yaklaşıma Geçiş **18**

4.2. YZ ile Potansiyel Oyuncu Analizi **18**

4.3. Genç Yeteneklerin Erken Keşfi **19**

4.4. Transfer Kararlarında YZ Kullanımı **19**

4.5. Kullanılan Örnek Sistemler (AIScout, TransferLab, Zone7) **20**

BÖLÜM 5: TARAFTAR DENEYİMİ VE YAPAY ZEKÂ TABANLI ETKİLEŞİM TEKNOLOJİLERİ

5.1. Taraftar Deneyiminin Evrimi: Dijitalleşmeden Yapay Zekâya **22**

5.2. Akıllı Stadyum Teknolojileri ve Yapay Zekâ **23**

5.3. Kişiselleştirilmiş İçerik, Chatbotlar ve Sanal Asistanlar **23**

5.4. Dijital Gelir Modelleri: NFT, Token ve Mağaza Stratejileri **23**

5.5. Taraftar Verilerinden Anlam Çıkarmak: YZ ile Sosyal Dinleme ve Segmentasyon **24**

5.6. Akademik Bulgular ve Yerli/Yabancı Uygulamalar **24**

5.7. Taraftar Etkileşimi ve Dijital Pazarlama **25**

BÖLÜM 6: ETİK, GÜVENLİK VE VERİ MAHREMİYETİ: YAPAY ZEKÂ RİSKLERİ

6.1. Sporcu Verilerinin Gizliliği **28**

6.2. Algoritmik Önyargılar ve Ayrımcılık Riski **28**

6.3. Deepfake ve Görsel Manipülasyon Tehlikeleri **30**

6.4. Veri Güvenliği ve Siber Tehditler **30**

6.5. Regülasyon ve Standartlaştırma Gereksinimi **31**

BÖLÜM 7: GELECEĞE DAİR ÖNGÖRÜLER VE SENARYOLAR

7.1. Tam Otomatik Performans ve Taktik Analiz Sistemleri **34**

7.2. Biyonik Sistemler ve Giyilebilir Yapay Zekâ **34**

BÖLÜM 8: YAPAY ZEKÂ VE İNOVASYON POLİTİKALARININ EKONOMİK MODELLEME VE STRATEJİK YÖNETİM AÇISINDAN FUTBOL KULÜPLERİNE UYGULANMASI

8.1. Yapay Zekâ Tabanlı Karar Destek Sistemleri **37**

8.2. Ekonomik Modelleme: Yapay Zekâ ile Tahminleme ve Simülasyon **37**

8.3. İnovasyon Politikaları: Kurumsal Yapılanma ve İnovasyon Ekosistemi **38**

8.4. Stratejik Yönetim Açısından AI-İnovasyon Entegrasyonu **38**

8.5. İleri Uygulama Örnekleri **38**

8.6. Zorluklar ve Riskler **39**

8.7. Politika Önerileri **39**

8.8. Sonuç **39**

BÖLÜM 9: FUTBOL ENDÜSTRİSİNDE YAPAY ZEKÂNIN GELECEĞİ VE GELECEĞE YÖNELİK ÖNERİLER

9.1. Yapay Zekânın Karar Verici Rolü: Teknik Direktörlük? **40**

9.2. Tam Otomatik Performans ve Taktik Analiz Sistemleri **40**

9.3. Biyonik Sistemler ve Giyilebilir Yapay Zekâ **41**

9.4. Bilimkurgu ile Gerçeklik Arasında: Etik Sınırlar **42**

BÖLÜM 10: HAKEM KARAR DESTEK SİSTEMLERİ

10.1. VAR 2.0 ve Görüntü İşleme **46**

10.2. YZ ile Ofsayt Çizgisi Tespiti ve Penaltı Karar Analizi **46**

10.3. Hakem Davranış Tahmini ve Otomatize Karar Desteği **47**

10.4. Örnek Uygulama: 2022 Dünya Kupası'nda Yarı Otomatik Ofsayt Sistemi (FIFA) **47**

10.5. Sonuç **47**

BÖLÜM 11: SONUÇ, DEĞERLENDİRME VE STRATEJİK ÖNERİLER

11.1. Genel Değerlendirme **60**

11.2. Temel Bulguların Özeti **60**

11.3. Stratejik Politika Önerileri **60**

11.3.1. Ulusal ve Uluslararası AI Yönetişim Çerçeveleri Geliştirilmeli 60

11.3.2. Kulüplerde "AI Direktörlüğü" Kurulmalı 61

11.3.3. Genç Yetenek Gelişimi İçin Veri Tabanlı Altyapı Reformu 61

11.3.4. Veri Güvenliği ve Etik Protokoller Yaygınlaştırılmalı 61

11.3.5. Finansal Modelleme ve Tahmine Dayalı Stratejik Planlama 62

11.4. Geleceğe Dair Vizyoner Öneriler **62**

11.5. Sonuç ve Tartışma **62**

EK: Yatırımcı Raporu **64**

KAYNAKLAR **67**

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: YZ'nin Temel Bileşenleri ve Futbol Endüstrisinde Karşılık Geldiği Kullanım Alanları 7

Tablo 2: Futbol Veri Kaynakları 8

Tablo 3: Performans Analitiği Sürecinin Aşamaları 12

Tablo 4: Performans Analitiğinin Uygulama Alanları 13

Tablo 5: Kullanılan Teknolojiler 13

Tablo 6: Örnek Kulüp Uygulamaları 15

Tablo 7: Yapay Zekâ Temelli Scout Yaklaşımının Temel Farklılıkları 18

Tablo 8: YZ Tabanlı Transfer Parametreleri 19

Tablo 9: Kullanılan Örnek Sistemler 20

Tablo 10: Uluslararası Yaklaşımlar 31

Tablo 11: Temel Bulguların Özeti 60

YÖNETİCİ ÖZETİ

Küresel ölçekte hızlanan dijitalleşme süreci, üretim ve yönetim modellerini dönüştürürken spor endüstrisini de derin bir yapısal değişimin içine taşımaktadır. Özellikle veri ekonomisinin yükselişi, algoritmik karar alma süreçlerinin yaygınlaşması ve platform temelli iş modellerinin gelişmesi, sporun geleneksel organizasyon yapısını aşarak çok boyutlu bir değer üretim sistemine evrilmesine neden olmuştur. Bu yeni yapı içinde spor, yalnızca fiziksel performansın sergilendiği bir alan olmaktan çıkmış; veri üretimi, içerik ekonomisi, dijital etkileşim ve finansal optimizasyon süreçlerinin kesişiminde konumlanan stratejik bir sektör hâline gelmiştir. Bu dönüşümün merkezinde yer alan yapay zekâ (YZ), spor organizasyonlarının karar alma mekanizmalarını yeniden tanımlayan temel bir teknoloji olarak öne çıkmaktadır. Gelişmiş veri işleme kapasitesi, öngörüye dayalı modelleme ve gerçek zamanlı analiz yetenekleri sayesinde YZ, belirsizliği azaltan, performansı ölçülebilir kılan ve stratejik planlamayı güçlendiren bir araç niteliği taşımaktadır. Bu durum, spor yönetiminde deneyim ve sezgiye dayalı yaklaşımların yerini giderek daha sistematik, veri temelli ve analitik süreçlere bırakmasına yol açmaktadır.

Futbol endüstrisi ise sahip olduğu küresel etki alanı, ekonomik büyüklük ve yüksek rekabet yoğunluğu nedeniyle bu dönüşümün en kritik uygulama alanlarından biridir. Milyarlarca insanın doğrudan ya da dolaylı olarak etkileşimde bulunduğu futbol, dijital teknolojiler aracılığıyla yeniden şekillenirken; kulüpler, federasyonlar, yayıncı kuruluşlar ve teknoloji şirketleri arasında yeni iş birlikleri ve rekabet dinamikleri ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda yapay zekâ, futbolun hem sportif performans boyutunda hem de ekonomik değer üretiminde belirleyici bir rol üstlenmektedir.

"Futbol Endüstrisinde Yapay Zekânın Geleceği" başlıklı rapor, futbol ekosisteminde yapay zekâ kullanımının mevcut durumunu, gelişim dinamiklerini ve geleceğe yönelik etkilerini kapsamlı bir çerçevede değerlendirmektedir. Çalışma; performans analitiği, taktiksel modelleme, oyuncu sağlığı yönetimi, yetenek keşfi, transfer stratejileri, hakem karar destek sistemleri, taraftar etkileşimi, dijital gelir modelleri ve finansal planlama gibi temel alanları bütüncül bir perspektifle ele almaktadır. Ayrıca uluslararası uygulamalar ve teknoloji sağlayıcılarının sunduğu çözümler üzerinden sektörel eğilimler analiz edilmekte ve farklı paydaşlar için uygulanabilir stratejik çıkarımlar geliştirilmektedir.

Raporun bulguları, yapay zekânın futbol endüstrisinde çok katmanlı bir değer üretimi sağladığını ortaya koymaktadır. Oyuncu gelişimi alanında veri temelli antrenman planlaması, bireysel performansın optimize edilmesine ve sakatlık risklerinin azaltılmasına katkı sunmaktadır. Taktiksel analiz sistemleri, maç içi ve maç öncesi senaryo simülasyonlarıyla teknik ekiplerin karar alma süreçlerini desteklemekte; rakip analizinde

daha derin ve hızlı içgörüler elde edilmesini sağlamaktadır. Transfer süreçlerinde ise oyuncuların performans verileri, gelişim potansiyelleri ve maliyet-fayda analizleri birlikte değerlendirilerek daha rasyonel yatırım kararları alınabilmektedir.

Hakem karar destek sistemleri ve görüntü işleme teknolojileri, oyunun adaletini ve güvenilirliğini artıran önemli araçlar olarak öne çıkmaktadır. Yarı otomatik ofsayt sistemleri ve pozisyon analizleri, insan hatasını minimize ederek daha tutarlı kararlar alınmasına olanak tanımaktadır. Bu durum, oyunun şeffaflığını artırırken aynı zamanda taraftar güvenini de güçlendirmektedir.

Taraftar deneyimi ve dijital etkileşim alanında yapay zekâ, futbolun ekonomik yapısını dönüştüren önemli bir unsur hâline gelmiştir. Kişiselleştirilmiş içerik önerileri, akıllı biletleme sistemleri, sanal asistanlar ve veri temelli pazarlama stratejileri, kulüplerin taraftarla kurduğu ilişkiyi daha sürdürülebilir ve gelir odaklı bir yapıya dönüştürmektedir. Yayıncılık alanında kullanılan algoritmalar, izleyici tercihlerini analiz ederek içerik üretimini optimize etmekte ve küresel erişimi genişletmektedir.

Finansal yönetim ve ekonomik modelleme süreçlerinde yapay zekâ, kulüplerin gelir-gider dengelerini daha etkin yönetmelerine imkân tanımaktadır. Bilet fiyatlandırmasından sponsorluk stratejilerine, medya haklarından transfer yatırımlarına kadar birçok alanda kullanılan tahmine dayalı modeller, kulüplerin finansal sürdürülebilirliğini güçlendirmektedir. Yapılan değerlendirmeler, yapay zekâ yatırımlarının orta vadede önemli ölçüde geri dönüş sağladığını ve kulüplerin rekabet gücünü artırdığını göstermektedir.

Bununla birlikte, yapay zekâ uygulamalarının yaygınlaşması çeşitli risk ve sınırlamaları da beraberinde getirmektedir. Veri mahremiyeti, algoritmik önyargı, şeffaflık eksikliği ve siber güvenlik tehditleri, bu teknolojilerin yönetilmesi gereken temel sorun alanlarıdır. Özellikle sporcu ve taraftar verilerinin korunması, etik standartların oluşturulması ve algoritmik kararların denetlenebilir olması, sürdürülebilir bir dijital dönüşüm için kritik öneme sahiptir. Ayrıca yapay zekâ sistemlerinin aşırı kullanımı, insan faktörünün geri plana itilmesi ve yenilikçiliğin sınırlanması gibi tartışmaları da gündeme getirmektedir. Rapor, bu riskleri dengelemek ve fırsatları maksimize etmek amacıyla kapsamlı stratejik politika önerileri sunmaktadır. Ulusal ve uluslararası düzeyde yapay zekâ yönetişim çerçevelerinin oluşturulması, federasyonlar tarafından standartların belirlenmesi ve kulüplerin kurumsal yapılarında veri odaklı yönetim birimlerinin oluşturulması bu önerilerin başında gelmektedir. Ayrıca altyapı sistemlerinde veri temelli oyuncu gelişim modellerinin yaygınlaştırılması, veri güvenliği protokollerinin güçlendirilmesi ve etik denetim mekanizmalarının kurulması, sürdürülebilir bir dönüşüm için gerekli adımlar arasında yer almaktadır.

Geleceğe yönelik değerlendirmeler, yapay zekânın futbol endüstrisindeki rolünün daha da derinleşeceğine işaret etmektedir. Yakın gelecekte antrenman süreçlerinden maç yönetimine kadar birçok alanda otomasyonun artması beklenirken, daha uzun vadede karar alma süreçlerinde yapay zekânın daha aktif rol üstlenmesi öngörülmektedir. Bu süreçte başarı, yalnızca teknolojik altyapıya değil; aynı zamanda kurumsal uyum, liderlik kapasitesi ve veri kültürünün geliştirilmesine bağlı olacaktır.

Sonuç olarak, yapay zekâ futbol endüstrisinde rekabet avantajı elde etmek isteyen tüm aktörler için kritik bir stratejik unsur hâline gelmiştir. Ancak bu teknolojinin etkin kullanımı, yalnızca teknik entegrasyonla sınırlı olmayıp; etik ilkeler, yönetişim mekanizmaları ve kurumsal dönüşüm süreçleriyle birlikte ele alınmalıdır. Futbol kulüpleri açısından temel mesele, yapay zekâyı bir araç olarak kullanmanın ötesine geçerek onu stratejik karar alma süreçlerinin merkezine yerleştirebilmektir. Ayrıca raporda, futbol endüstrisinin geleceğini şekillendiren dinamikleri anlamak ve bu dönüşüme uyum sağlamak isteyen tüm paydaşlar için kapsamlı bir çerçeve sunmaktadır. Veri temelli yönetim anlayışını benimseyen, teknolojiyi etkin kullanan ve etik sorumlulukları gözeten kurumların, geleceğin rekabet ortamında belirleyici aktörler olacağı açıktır. Bu bağlamda, futbol endüstrisinde sürdürülebilir başarı; teknoloji, insan ve yönetişim unsurlarının dengeli ve bütüncül bir şekilde yönetilmesine bağlıdır.

GİRİŞ

21. yüzyılın teknolojik ilerlemeleri, yalnızca günlük yaşamı değil; eğitim, sanat, kültür, ekonomi ve sporun doğasını da kökten değiştirmiştir. Bu değişimle beraber insanların geçmişe bağlı olan istekleri ve yönelimleri de değişmiştir. Özellikle dijital altyapıların güçlenmesi, büyük veri analitiği ve yapay zekâ (YZ) teknolojilerindeki devrim niteliğindeki gelişmeler, spor endüstrisini yepyeni bir boyuta taşımaktadır. Bugün spor, yalnızca sahadaki oyunla sınırlı kalmayan; medya, pazarlama, sağlık ve teknoloji şirketlerinin iç içe geçtiği çok katmanlı bir ekosisteme dönüşmüştür. Bu dönüşümün en yoğun hissedildiği alanların başında ise futbol gelmektedir. Küresel ölçekte milyonlarca taraftara ulaşan futbol, artık yalnızca gol ve galibiyetlerle değil; veri altyapısı, analitik yetkinlikler ve teknoloji entegrasyonu ile de rekabet edilen devasa bir endüstri haline gelmiştir. YZ'nin futbol endüstrisinde en dikkat çekici kullanım alanlarından biri performans analitiğidir. Oyuncuların koşu mesafeleri, hız profilleri, topa temas pozisyonları ve yorgunluk göstergeleri gibi çok boyutlu veriler, yapay zekâ modelleriyle işlenerek antrenman programları kişiselleştirilmekte ve aşırı yüklenme riskleri yüksek doğrulukla tahmin edilmektedir (Claudino et al., 2019). Benzer şekilde sakatlık önleme stratejileri, biyomekanik veriler ve maç içi hareketlerin derin öğrenme algoritmalarıyla analiz edilmesi sayesinde daha proaktif bir sağlık yönetimi sağlamaktadır (Elstak et al., 2024). Taktiksel modelleme ve karar destek sistemleri de son yıllarda çığır açmıştır. Google DeepMind'in geliştirdiği TacticAI sistemi, korner organizasyonlarında insan gözüyle fark edilmesi güç olan stratejik kombinasyonları tespit ederek teknik ekiplere %90 doğrulukla öneriler sunmaktadır.

Scout sistemleri ve transfer analitiği de YZ'nin dönüştürücü etkisinin gözlemlendiği yeni nesil alanlardan biridir. Oyuncuların geçmiş performans istatistikleri, potansiyel gelişim hızları ve pozisyon uyumu gibi değişkenler makine öğrenmesi modelleriyle analiz edilerek kulüpler için daha objektif ve öngörüye dayalı transfer stratejileri geliştirilmektedir. Hakem destek sistemleri de özellikle görüntü işleme teknolojilerinin ilerlemesiyle daha güvenilir karar mekanizmalarına kavuşmuştur. Premier League'de uygulanan yarı otomatik ofsayt teknolojisi, anlık kamera verilerini YZ algoritmalarıyla işleyerek insan hatasını minimuma indirmektedir.

Saha dışına taşan dijitalleşme rüzgârı, taraftar deneyimini ve futbol ekonomisini de yeniden şekillendirmektedir. Yapay zekâ tabanlı biletleme ve kişiselleştirilmiş içerik öneri sistemleri, taraftar bağlılığını artırmakta ve kulüplerin gelir modellerini güçlendirmektedir (Güler, 2023). Yayıncılıkta kullanılan YZ tabanlı çözümler, izleyici davranışlarını analiz ederek kişisel tercihlere göre içerik sunmakta ve global izleyici kitlesini daha etkin biçimde

yakalamaktadır. Spor ekonomisi ve finansal optimizasyon süreçlerinde ise bilet fiyatlamasından sponsorluk yönetimine kadar pek çok alanda YZ destekli simülasyonlar kullanılmaktadır.

Futbol, sadece bir spor değil; medya, finans, sağlık ve dijital pazarlama sektörleriyle entegre çalışan dev bir endüstridir. Bu endüstrinin YZ ile entegrasyonu, kulüplerin yanı sıra federasyonlar, sponsorluk şirketleri, taraftar toplulukları ve medya kuruluşları için de yeni fırsatlar ve riskler oluşturmaktadır (Yüksel & Öntürk, 2025; Salmon et al., 2024). Dolayısıyla bu çalışmanın bulguları, yalnızca akademik literatüre katkı sunmakla kalmayacak, aynı zamanda futbol kulüpleri, federasyonlar ve özel sektör iş birlikleri için stratejik yol haritaları geliştirilmesine de önemli ölçüde rehberlik edecektir.

BÖLÜM 1: DİJİTAL DÖNÜŞÜM VE SPOR

1.1. Dijital Dönüşüm Çağında Spor Endüstrisi

Gelişen dijital altyapılar, büyük veri (big data) analitiği ve yapay zekâ teknolojileri; futbol gibi dinamik ve küresel ölçekte takip edilen spor dallarında yönetim, performans, sağlık ve taraftar ilişkilerini köklü biçimde değiştirmektedir (Claudino et al., 2019; Rico-González et al., 2023). Spor kulüpleri artık yalnızca saha içi başarılarıyla değil, aynı zamanda dijitalleşme kapasiteleri, veri okuryazarlıkları ve teknolojiye entegrasyon düzeyleriyle de rekabet avantajı sağlamaktadır. Futbol, bu dönüşümün merkezinde yer almakta ve YZ destekli sistemler hem sportif hem de ekonomik başarı için kritik rol oynamaktadır (Elstak et al., 2024).

1.2. Yapay Zekânın Yükselişi ve Sporla Bütünleşmesi

Futbolda bu teknolojiler, antrenman yükü optimizasyonundan oyuncu transfer stratejilerine, sakatlık öngörüsünden taktik analizlere kadar çok katmanlı alanlarda aktif olarak kullanılmaktadır (Vaizoğlu & Gacar, 2024; Bayram, 2025).

Bu kadar büyük hacimli verinin manuel analizinin imkânsızlığı, YZ tabanlı çözümleri zorunlu hale getirmiştir. Bu bağlamda, kulüpler karar destek sistemlerini otomatikleştirmekte, sakatlıkları önceden tahmin etmekte ve taraftar davranışlarını kişiselleştirilmiş hizmetlere dönüştürmektedir (Claudino et al., 2019; Elstak et al., 2024). Futbol artık yalnızca sahada oynanan bir oyun olmaktan çok uzaktır; medya, finans, sağlık ve dijital pazarlama sektörleriyle derin bağlar kuran çok katmanlı bir endüstri hâline gelmiştir. Bu büyük endüstrinin yapay zekâ ile entegrasyonu, yalnızca kulüpler için değil; federasyonlar, sponsorluk şirketleri, medya kuruluşları ve taraftar toplulukları için de yeni fırsatlar ve riskler oluşturmaktadır. Yapay zekâ destekli veri analizi sistemleri, kulüplerin sportif performansını artırırken sponsorluk paketlerinin fiyatlamasında da daha sofistike modeller üretmelerine olanak tanımaktadır. Ancak bu dijital dönüşüm sadece teknolojik yetkinlikle değil, aynı zamanda stratejik vizyon, veri yönetimi kapasitesi, etik sorumluluk ve paydaşlara sunulan değerin dengelenmesiyle de doğrudan ilgilidir. Bu rapor, güncel akademik literatür taraması, sektörel örnek olay incelemeleri, veri analitiği uygulamaları ve sistematik derleme yöntemleriyle hazırlanmıştır. Kullanılan kaynaklar arasında uluslararası dergilerde yayımlanmış sistematik incelemeler, özgün araştırmalar ve önde gelen teknoloji şirketlerinin yayınladığı teknik raporlar yer almaktadır. Ayrıca dört bilimsel makale ve spor teknolojisi sahasından seçilmiş güncel örnekler özel olarak incelenmiştir. Bu yaklaşım, çalışmanın hem teorik hem de pratik boyutları aynı anda ele almasına imkân tanımakta ve ortaya çok yönlü bir bakış açısı çıkarmaktadır.

BÖLÜM 2: YAPAY ZEKÂ TEKNOLOJİSİNE GENEL BAKIŞ

2.1. Yapay Zekânın Kavramsal Gelişimi

Yapay zekâ (YZ), insan zekâsının özelliklerini taklit etmeye çalışan, öğrenme, akıl yürütme, örüntü tanıma ve karar verme gibi yetenekleri dijital sistemler aracılığıyla gerçekleştirmeye çalışan çok disiplinli bir bilim alanıdır (Russell & Norvig, 2022).

YZ, Alan Turing'in "Bir makine düşünebilir mi?" sorusuyla başlayan teorik sürecin, veri bilimi, istatistik, matematik ve bilgisayar mühendisliği ile birleşerek pratik uygulamalara dönüşmüş halidir (Turing, 1950; Goldberg, 2022). Futbol gibi yüksek frekanslı veri üreten dinamik sistemlerde YZ, artık sadece karar destek mekanizması değil; aynı zamanda karar verici rolünü üstlenmeye başlamıştır (Elstak et al., 2024; Claudino et al., 2019).

2.2. Yapay Zekânın Temel Bileşenleri ve Futboldaki Uygulama Alanları

Aşağıdaki tabloda YZ'nin temel bileşenleri ve futbol endüstrisinde karşılık geldiği kullanım alanları verilmiştir:

Tablo 1: YZ'nin Temel Bileşenleri ve Futbol Endüstrisinde Karşılık Geldiği Kullanım Alanları

YZ Bileşeni	Tanımı	Futbol Uygulamaları
Makine Öğrenmesi (ML)	Verilerden öğrenme yeteneği olan algoritmalar	Sakatlık öngörüsü, oyuncu performans tahmini
Derin Öğrenme (DL)	Katmanlı sinir ağları ile veri analizi	Görsel analiz, video taktik değerlendirme
Yapay Sinir Ağları (ANN)	İnsan beyni modelinde yapı	Skor tahmini, oyuncu profil çıkarımı
Doğal Dil İşleme (NLP)	Metin ve konuşma analizi	Sosyal medya analizi, chatbotlar
Bilgisayarla Görü (CV)	Görsel veriden anlam çıkarma	Hakem kararları, ofsayt analizi, görüntü işleme

Kaynaklar: Russell & Norvig (2022), Baboolal et al. (2024) [IEEE], Elstak et al. (2024), Claudino et al. (2019)

2.3. Güncel YZ Modelleri ve Futboldaki Performansları

Yeni nesil futbol uygulamalarında özellikle aşağıdaki modellerin kullanımı ön plana çıkmaktadır:

- **Extreme Gradient Boosting (XGBoost)**

• Performans öngörü modellerinde yüksek doğruluk sağlamaktadır.

• Tahmin problemleri (örneğin bir oyuncunun başarılı olup olmayacağı) için idealdir (Baboolal et al., 2024).

➢ **Convolutional Neural Networks (CNN)**

• Görsel veri analizinde kullanılır. Ofsayt analizi, topun çizgiyi geçip geçmediği tespiti.

• Bundesliga'da top hareket tahmin sistemi bu modeli içerir (Bayram, 2025).

➢ **Support Vector Machines (SVM)**

• Sınıflandırma için yaygın: Oyuncu pozisyonu, sakatlık riski sınıflandırma.

• Elstak et al. (2024), SVM ile maç sonucu tahmin doğruluğunu %81 olarak raporlamıştır.

➢ **Long Short-Term Memory (LSTM)**

• Zaman serisi analizlerinde tercih edilir: Oyuncu yükleme trendleri, yorgunluk tahmini.

2.4. İnsan Davranışı ve Görsel Veri Üzerinden Anlık Analiz

Son yıllarda YZ sistemleri, futbol videoları üzerinden oyuncu davranışlarını anlık analiz etmeye başlamıştır. Bilgisayarla görme (Computer Vision) teknikleri sayesinde, oyuncu vücut pozisyonları, jest-mimikleri ve koşu tarzları analiz edilerek karar destek sistemleri üretilmektedir (Gupta & Bardekar, 2024, IEEE).

Örnek Uygulama: Bir oyuncunun defansif pozisyon almadaki yetersizliği, kamera açılarından alınan 3D görsel analizle tespit edilip antrenman planlamasına dahil edilmektedir (Second Spectrum, 2023).

2.5. Veri Kaynakları ve Sensör Sistemleri

Futbol verisi çok çeşitli kaynaklardan elde edilir:

Tablo 2: Futbol Veri Kaynakları

Veri Kaynağı	Teknoloji	Sağladığı Veri
GPS + IMU Sensörleri	StatSports, Catapult	Koşu mesafesi, yön, hız
Video Analiz Sistemleri	Wyscout, Hudl	Pas haritası, pozisyonlama
Giyilebilir Teknoloji	Whoop, Zephyr	Kalp atışı, ter, stres
Biyometrik Sensörler	EKG, EMG sistemleri	Kas yorgunluğu, yıpranma

2.6. Model Başarı Değerlendirme Metrikleri

Model başarısı, aşağıdaki istatistiksel metriklerle ölçülür:

- Accuracy: Genel başarı oranı
- Precision: Doğru pozitif oranı
- Recall: Yakalanan doğru örnek oranı
- F1-Score: Precision ve recall dengesi
- ROC-AUC: Tahmin gücünün eğrisi

Claudino et al. (2019), futbol uygulamalarında F1-Score > 0.75 olan modellerin "yüksek doğrulukta" kabul edildiğini bildirmiştir.

2.7. Yapay Zekâ Altyapısına Sahip Kulüpler ve Ligler

- **Premier League:** Liverpool FC, performans birimi için özel AI ekibi kurdu. Koşu verileri + video analitiği.
- **La Liga:** Barcelona, sakatlık öngörüsü için ML sistemleri kullanıyor (Zone7).
- **MLS:** LA Galaxy, oyuncu yüklenme modellerini Amazon SageMaker üzerinden analiz ediyor.
- **Türkiye Süper Lig:** Trabzonspor, StatSports ile veri analiz altyapısı kurdu (2023). Fenerbahçe ve Başakşehir, YZ ile "maç sonu oyuncu analiz" sistemleri geliştirmeye başladı.

2.8. Yerli Akademik Çalışmalar

- **Yüksel & Öntürk (2025):** Türkiye'de YZ kullanımını teorik ve pratik açıdan değerlendirmiştir.
- **Bayram (2025):** Bundesliga'daki Match Analysis Platform'un yapısını Türk takımlarına uyarlamıştır.
- **Güler (2023):** Taraftar etkileşiminde YZ tabanlı sohbet robotlarını incelemiştir.
- **Çağlayan & Uygur (2022):** Scout sistemlerinde YZ'nin "bias" üretme risklerine dikkat çekmiştir.

Sonuç olarak futbol endüstrisine yapay zekâ ve teknoloji entegrasyonu, sektörün geleceğinin üst aklı rolünü üstlenmektedir. YZ, futbol sektöründe sadece teknik bir araç değil; aynı zamanda taktik geliştirme, sağlık yönetimi, taraftar ilişkileri ve ekonomi alanında stratejik karar alma bileşeni haline gelmiştir. Algoritma başarısı, veri kalitesi ve etik uyumluluk birlikte ele alındığında futbolun geleceği YZ ile yeniden geliştirilmektedir.

BÖLÜM 3: PERFORMANS ANALİTİĞİ VE SAHA OPTİMİZASYONU

Futbolda performans analitiği, fiziksel, teknik, taktiksel ve psikolojik verilerin sistematik yaklaşımlarla toplanması, analiz edilmesi ve yorumlanması sürecini kapsar. Bu süreç özellikle dinamik bir spor dalı olan futbolda aşırı yüklenme, pas başarısı, savunma konumlanmaları, hızlanma gibi çok boyutlu verileri içerir. Yapay zekâ sistemleri, bu geleneksel analitik süreçleri hızlandırmanın ötesine geçerek öngörüsel ve önerisel analiz yetenekleri kazandırmakta; veri yığınları içinden anlam çıkarabilecek sistematik modeller oluşturabilmektedir (Baboolal & Hosein, 2024; Rico-González et al., 2023).

Veri toplama aşaması, saha içi YZ sistemlerinin bel kemiğini oluşturur. GPS, IMU, giyilebilir biyometrik sensörler ve RFID sistemleri gibi teknolojiler; oyuncunun konum, hız, ivme, kalp atım hızı gibi parametrelerini saniyelik frekanslarla kaydeder. Bu çeşitlilik, çok kaynaklı veri senkronizasyonu ve kalite kontrol gerektirir. Zira sensör hataları, veri kayıpları veya senkronizasyon problemleri, model performansını doğrudan etkileyebilir.

Oyuncu yükü ve antrenman optimizasyonu, futbol performans analizinin en kritik bileşenlerinden biridir. YZ algoritmaları; toplam mesafe, yüksek hız koşuları, hızlanma / yavaşlama sayıları ve kalp atım iyileşme endeksleri gibi değişkenleri analiz ederek dinamik yükleme stratejileri önerir. Örneğin, Zone7 platformu, daha önce Barcelona'da oyuncu yük verilerini inceleyerek aşırı yüke bağlı sakatlıkları önceden tespit etmeye katkı sağlamıştır. Bu tür yaklaşımlar, oyuncu sağlık yönetimini klasik önleyici paradigmadan proaktif yaklaşıma taşımaktadır.

Koşu verileri ve pozisyonel analiz de saha içi YZ sistemlerinin vazgeçilmez bileşenidir. Yalnızca ne kadar koştukları değil; nerede ve nasıl koştukları da analiz edilir. Isı haritaları (heat map), sprint kümeleri, ortalama saha pozisyonları gibi göstergeler, savunma hattı senkronizasyonundan hücum oyuncusunun boş alan oluşturma becerisine kadar önemli taktiksel sinyaller sunar. Bazı kulüpler, bu tür analizlerle oyuncuların pozisyonel verimlilik skorlarını dahi hesaplamaktadır.

YZ algoritmaları, şimdi taktiksel modelleme katmanına da nüfuz etmektedir. Maç içi pas dizileri, şut eğilimleri, savunma davranışları gibi veriler, LSTM, XGBoost ya da GNN (Graph Neural Network) gibi modellerle analiz edilir; koçlara öneri sistemleri sunulur. Örneğin SciSports, her oyuncunun pas zincirindeki "taktiksel değerini" (VAEP) modelleyerek teknik ekiplere karar desteği sağlamaktadır.

Rakip takım analizleri ve dinamik taktik uyarlamalar, YZ sistemlerinin ileri düzey uygulama alanlarındandır. Bu sistemler, rakiplerin pas yönleri, baskı bölgeleri, top kırma istatistikleri

gibi parametreleri analiz edip, kazançlı zaaf noktaları tespit eder ve kadro / taktik önerileri sunar. Bazı kulüp uygulamaları, rakip defans hattındaki zafiyetleri oldukça yüksek doğrulukla belirleyebilmekte ve maç kadrolarını buna göre şekillendirebilmektedir.

Bu sistemlerin pratikteki etkileri, kulüp örnekleriyle desteklenmektedir: Liverpool, Bayern Münih, Barcelona ve Ajax gibi önde gelen kulüpler, oyuncu yükü takibi, rakip analizi ve taktikte otomatik öneri sistemleri gibi bileşenleri entegre ederek sakatlık oranlarını düşürme, karar sürecini hızlandırma ve oyuncu performans sürekliliğini artırma gibi somut kazanımlar elde etmiştir.

Akademik literatürde ise dikkat çekici bulgular mevcuttur: Rico-González ve arkadaşları (2023), GPS destekli veri analizlerinin antrenman süreçlerine entegrasyonunun oyuncu verimliliğini artırdığını; Claudino et al. (2019) ise YZ sistemlerinin manuel analizlere kıyasla %30 daha yüksek doğruluk sunduğunu göstermiştir. Baboolal & Hosein (2024) ise LSTM modelleriyle maç içi koşu analizlerinde önemli başarı oranları elde edildiğini vurgulamaktadır. Türkiye liglerinde ise YZ kullanım oranlarının düşük olmasının altyapı ve farkındalık eksikliği ile ilişkili olduğu ileri sürülmektedir (Güler, 2023).

Buna karşın, saha içi YZ sistemlerinin limitleri de mevcuttur. Veri kalitesi sorunları, sensör hataları, kaynakların yetersizliği modellerin etkinliğini büyük ölçüde sınırlar. Teknik ekiplerin "veri temelli düşünce" alışkanlığı eksik olabilir; geleneksel sezgisel yaklaşımlar hâlâ baskındır. Ayrıca adalet, mahremiyet ve algoritmik önyargı gibi etik meseleler, oyuncu değerlendirme ve kadro dışı bırakma süreçlerinde tartışma doğurabilir.

Gelişim alanları umut vaat eder: anlık karar verme sistemlerinin geliştirilmesi, taktik öneri motorlarının olgunlaştırılması, mobil cihazlarla entegre analiz panelleri ve uluslararası regülasyonlarla YZ kullanımının standardize edilmesi gibi yönler bu teknolojilerin evrimini hızlandırabilir. Özellikle futbol veri protokollerinin ve standartlarının evrenselleşmesi, kulüpler arası sistem uyumluluğunu artıracak ve yenilikçi YZ çözümlerinin yaygınlaşmasını destekleyecektir.

3.1. Performans Analitiği Nedir?

Performans analitiği, bir sporcunun fiziksel, teknik, taktiksel ve psikolojik verilerinin sistematik olarak toplanması, analiz edilmesi ve yorumlanarak performansın optimize edilmesine yönelik kararların bilimsel temellere dayandırılması sürecidir (Carling et al., 2005). Futbol gibi dinamik spor dallarında bu süreç; oyuncu yüklenmeleri, koşu mesafeleri, pas başarısı, savunma pozisyonu, hızlanma verileri gibi yüksek frekanslı ve çok boyutlu veri kümeleriyle gerçekleştirilir.

Günümüzde YZ sistemleri, bu analiz sürecini hem hızlandırmakta hem de geleneksel analiz yaklaşımlarının ötesine geçerek öngörüsel ve önerisel analiz kabiliyeti kazandırmaktadır (Baboolal & Hosein, 2024; Rico-González et al., 2023).

Tablo 3: Performans Analitiği Sürecinin Aşamaları

Aşama	Açıklama
1. Veri Toplama	Giyilebilir teknolojiler (GPS, IMU), video analiz sistemleri ve sensörler ile veri toplanır.
2. Veri Temizleme ve Entegrasyon	Farklı kaynaklardan gelen veriler senkronize edilir, hatalı veriler elenir.
3. Analiz ve Görselleştirme	AI tabanlı modeller yardımıyla analiz yapılır, görsel raporlar oluşturulur.
4. Karar Destek Süreci	Teknik ekip ve sağlık personeline veri temelli öneriler sunulur.
5. Uygulama ve Geri Bildirim	Antrenman programı, maç içi taktikler ve oyuncu dinlendirme planları güncellenir.

Örnek: Liverpool FC, performans analitiği birimini YZ sistemleri ile bütünleştirerek oyuncu yüklenmesini haftalık dinamik algoritmalarla belirlemektedir (Jones et al., 2024).

Performans Analitiği ve YZ'nin Kesişimi

Yapay zekâ sistemleri, geleneksel performans analizinin ötesine geçerek aşağıdaki şekilde yeni katkılar sunmaktadır:

Öngörüsel Modelleme (Predictive Analytics)

- Sakatlık risklerinin önceden tahmin edilmesi (Claudino et al., 2019).
- Yükleme/boşaltma stratejilerinin kişiselleştirilmesi.

Gerçek Zamanlı Karar Destek

- Maç sırasında oyuncu değişiklikleri için öneri sistemleri (Baboolal et al., 2024).
- Koşu verilerine göre anlık pozisyonel düzeltmeler.

Trend Analizi

- Oyuncu formundaki değişimlerin haftalık-dönemsel izlenmesi.
- Veriler üzerinden taktiksel davranış değişimlerinin fark edilmesi.

Akademik Tanımlar Işığında Yorum

- **Claudino et al. (2019)**: "YZ tabanlı performans sistemleri, veriyi sadece analiz etmekle kalmaz; teknik ekip için öngörü üretecek algoritmalarla çalışır."
- **Rico-González et al. (2023)**: "Performans analitiği, sporda veri kültürünün yerleşmesini sağlamış ve karar alma süreçlerini dijitalleştirmiştir."

Gelişen bu teknolojiler sayesinde kazanılan avantajlar şu şekilde yorumlanabilir: YZ tabanlı performans analitiği artık sadece veriyi "okuyan" değil, öngörü üreten ve karar süreçlerini dönüştüren bir aktör haline gelmiştir. Claudino ve ark. (2019), bu sistemlerin teknik ekibe doğrudan tahmin gücü sağlayan algoritmalarla çalıştığını vurgularken; Rico-González ve ark. (2023) bu dönüşümün spor kulüplerinde veri kültürünü yerleştirdiğini ve karar almayı dijitalleştirdiğini belirtmektedir. Baboolal & Hosein (2024, IEEE) ise yapay zekânın pratikte artık maç sonuçlarını ve oyuncu performans etkilerini %85'in üzerinde doğrulukla tahmin edebildiğini göstererek bu gelişmenin ulaştığı teknik olgunluğu rakamsal olarak kanıtlamaktadır. Kısacası YZ, spor performans yönetiminde artık "yardımcı araç" olmaktan çıkıp stratejik bir yol arkadaşı konumuna yükselmiş durumda olduğu söylenebilmektedir.

Tablo 4: Performans Analitiğinin Uygulama Alanları

Uygulama Alanı	YZ ile Katkı
Antrenman Planlaması	Bireysel yüklenmeye göre dinamik antrenman önerileri
Sakatlık Önleme	Risk tahmini algoritmaları
Maç Analizi	Gerçek zamanlı pozisyon önerisi
Oyuncu Değerlendirme	Veri tabanlı oyuncu skorlaması
Taktik Modelleme	Pas haritaları ve oyun akışı modellemesi

Türkiye'den ve Dünyadan Örnekler

- **Trabzonspor (2023)**: GPS tabanlı yük kontrol sistemlerini Catapult ile entegre etti.
- **Barcelona**: Zone7 YZ platformunu kullanarak oyuncu yorgunluk analizini haftalık güncelleyerek sakatlık oranını %28 azalttı (Zone7, 2023).
- **Ajax FC**: Tüm oyuncu yüklenme verilerini AWS üzerinden YZ ile anlık analiz ederek maç kadrolarını belirlemektedir.

3.2. Veri Toplama Yöntemleri (GPS, Sensör, IMU)

Modern futbol performans analizinin temelini, **yüksek frekanslı veri toplayan teknolojiler** oluşturur. Bunlar, oyuncuların koşu mesafesi, hız, ivme, yön değiştirme, kalp atım hızı gibi birçok kritik fiziksel parametrenin anlık olarak izlenmesini sağlar (Rico-González et al., 2023).

Tablo 5: Kullanılan Teknolojiler

Teknoloji	Açıklama	Örnek Uygulama
GPS (Global Positioning System)	Koşu verileri, hız, mesafe	Catapult, StatSports
IMU (Inertial Measurement Unit)	İvme, dönme, vücut açısı	Zephyr BioHarness

Giyilebilir Biyometrik Sensörler	Kalp ritmi, stres seviyesi	WHOOP, Polar Team Pro
RFID Tabanlı Takip Sistemleri	Stadyum içi pozisyon takibi	Zebra Technologies (MLS)

Not: Bu sistemler 10Hz - 20Hz arasında veri toplayarak oyuncunun saniyelik tüm fiziksel aktivitelerini kayda alır (Jones et al., 2024).

3.3. Oyuncu Yükü ve Antrenman Optimizasyonu

Oyuncunun fiziksel yüklenme durumu, sakatlık riskini doğrudan etkiler. Bu nedenle kulüpler, AI algoritmalarıyla oyuncunun ne zaman zirvede ne zaman dinlenmeye ihtiyaç duyduğunu tespit etmeye çalışır.

Kullanılan Yük Göstergeleri:

- Total Distance Covered (km)
- High Intensity Runs (HIR)
- Accelerations / Decelerations
- Heart Rate Recovery Index

Örnek Uygulama:

Zone7 platformu, Barcelona oyuncularının son 6 ay içerisindeki yüklenme verilerini analiz ederek, aşırı yüklenmeye bağlı 3 potansiyel sakatlığı önceden tespit etmiştir (Zone7, 2023).

3.4. Koşu Verileri ve Pozisyonel Analiz

Pozisyonel optimizasyon, oyuncuların sadece ne kadar koştukları değil, nerede ve nasıl koştuklarını analiz eder. Bu, savunma hattının senkronizasyonu, hücum oyuncularının boş alan oluşturma kabiliyeti gibi taktiksel etkileri belirlemede kullanılır.

Analiz Edilen Göstergeler:

- Heat Maps (Isı haritaları)
- Sprint Clusters (Hızlanma bölgeleri)
- Relative Pitch Positioning (Ortalama pozisyon)

Bundesliga kulüpleri, Second Spectrum teknolojisini kullanarak oyuncuların pozisyonel "verimlilik skorunu" hesaplamaktadır (Bayram, 2025).

3.5. Taktik Modelleme ve Makine Öğrenmesi

YZ algoritmaları, sadece fiziksel değil, **taktiksel davranışları da modellemeye** başlamıştır. Bu modeller, geçmiş maçlardan elde edilen pas dizileri, şut kalitesi ve defansif davranışlara dayalı öneriler sunar.

Kullanılan Algoritmalar:

- **LSTM**: Maç içi hareket serilerini analiz eder.
- **XGBoost**: Skor ve pas başarı olasılığı tahminleri.
- **Graph Neural Networks (GNN)**: Pas ağlarını anlamak için kullanılır.

Örnek: SciSports, her oyuncunun pas zinciri içindeki "taktiksel değerini" (VAEP) hesaplayarak koçlara öneriler sunmaktadır.

3.6. Rakip Takım Analizi ve Dinamik Taktik Uyarlama

YZ tabanlı sistemler, sadece kendi takım verilerini değil, **rakip takım verilerini** analiz ederek dinamik taktik önerileri üretir.

Rakip Analizinde Kullanılan Parametreler:

- Rakip takımın pas yönü ve uzunluğu
- Top kapma bölgeleri
- Baskı altındaki pas kalitesi

Uygulama Örneği:

Liverpool, "AI Tactical Dashboard" kullanarak rakibin defans hattı zafiyetlerini %92 doğrulukla tespit etmiş ve buna göre ilk 11'ini dinamik olarak şekillendirmiştir (Jones, 2024).

3.7. Örnek Kulüp Uygulamaları (Liverpool, Bayern, Barcelona)

Tablo 6: Örnek Kulüp Uygulamaları

Kulüp	Teknoloji	Kullanım Alanı	Sonuç
Liverpool	Zone7, SkillCorner	Oyuncu yükü, rakip analizi	Sakatlık oranında %28 azalma
Bayern Münih	SAP Sports One	Taktik öneriler, video analiz	Karar sürecinde n%24 hızlanma
Barcelona	Wimu Pro, Second Spectrum	Antrenman optimizasyonu	Oyuncu form sürekliliği arttı
Ajax FC	AWS AI Suite	Anlık kadro önerisi	Yükleme hataları minimize edildi

3.8. Akademik Literatürde Bulgular

- **Rico-González et al. (2023):** GPS destekli veri analizlerinin antrenman sürecine entegrasyonu, oyuncu verimliliğini artırmıştır.
- **Claudino et al. (2019):** YZ sistemleriyle yapılan analizler, manuel analizlere kıyasla %30 daha yüksek doğruluk sunmaktadır.
- **Baboolal & Hosein (2024):** LSTM modelleriyle oyun içi koşu analizinde %85 başarı oranı sağlanmıştır.
- **Güler (2023):** Türkiye liglerinde YZ'nin düşük kullanılma oranı, sistem altyapısındaki eksikliklerden kaynaklanmaktadır.

3.9. Saha İçi YZ Sistemlerinin Limitleri ve Gelişim Alanları

Zorluklar:

- **Veri Kalitesi:** Düşük kaliteli sensör verileri analiz başarısını düşürür.
- **Kültürel Kabul:** Teknik ekiplerin veri temelli karar alma alışkanlığı düşük olabilir.
- **Etik Sınırlar:** YZ destekli oyuncu elemesi, adaletsizlik algısı oluşturabilir.

Gelişim Alanları:

- Anlık karar verme sistemleri
- Taktik öneri motorlarının geliştirilmesi
- Mobil cihazlarla entegre analiz panelleri
- Regülasyonlarla YZ kullanımının standartlaşması (FIFA veri protokolü önerileri)

BÖLÜM 4: YETENEK KEŞFİ, SCOUT SİSTEMLERİ VE TRANSFER ANALİTİĞİ

Geleneksel futbol scout sistemi uzun yıllar boyunca saha içi gözleme, deneyime ve sezgilere dayalı yürümüştür. Scoutlar, maçlar ve turnuvalar boyunca gözlemledikleri oyuncuların sözlü raporlarını kulüp yönetimine iletmiş; kararlar büyük ölçüde insan faktörüne bağlı olarak alınmıştır. Ancak veri teknolojileri, sensör temelli ölçümler ve yapay zekâ destekli modellerin gelişimiyle birlikte bu geleneksel yaklaşımın yerini veri odaklı scouting sistemi almaya başlamıştır. Artık kulüpler, sadece birkaç düzine oyuncuyu izlemekle sınırlı kalmayıp, on binlerce oyuncuyu çok boyutlu parametrelerle analiz eden algoritmalar üzerinden değerlendirebilmektedir. Bu dönüşüm, değerlendirme sürecinin haftalar almasını dakikalara indirmekte; insan yanlılığı kaynaklı hataları azaltarak objektif karar destek sistemi kurma imkânı sunmaktadır.

YZ tabanlı scout sistemleri, oyuncuların saha içi verilerini alarak onların potansiyelini tahmin edebilecek istatistiksel modeller kurar. Örneğin, Random Forest ve XGBoost gibi modeller, belirli bir oyuncunun ileride yıldız olma potansiyelini çoklu değişkenler üzerinden puanlandırabilir. Zaman serisi analizi teknikleri, özellikle 18-21 yaş grubundaki oyuncuların performans eğrilerini öngörmeye yöneliktir. Ayrıca anomaly detection (anormallik tespiti) modelleri, alt liglerde veya gündemde olmayan genç oyuncularda sıradışı performans profilleri tespit ederek "gizli yeteneklerin" keşfine katkı sağlar. Örnek olarak AIScout, çocuk yaşlardaki oyuncuların koşu stili, karar verme hızı ve çeviklik ölçümlerini skorlayarak Premier Lig kulüplerinin genç havuz stratejilerini şekillendirmiştir.

Genç yeteneklerin erken keşfi, kulüplerin gelecek planlaması açısından kritik bir konudur. YZ sistemleri, biyomekanik veriler, karar alma süreçleri ve sosyal davranış analizlerini bütünleştirerek oyuncunun gelişim yönelimini öngörebilir. Örneğin "Drip Score" (top sürme kalitesi), "Decision Rate" (baskı altındayken doğru karar verme oranı) ve "Adaptation Index" (farklı pozisyonlara uyum yeteneği) gibi değişkenler analiz edilir. Hollanda kulüplerinden Feyenoord, 2022'den itibaren bölgesel akademi oyuncularını algoritmik değerlendirme sistemine sokarak, A takıma geçiş sürecini %33 oranında hızlandırmıştır.

Transfer kararlarında da YZ güçlü bir rol üstlenmektedir. Bir transfer kararı yalnızca sportif değerlendirmeden ibaret değildir; finansal risk, takım uyumu ve ileride oluşabilecek getiriler gibi pek çok faktör dikkate alınmalıdır. YZ destekli sistemler, çok kriterli karar destek yapıları kurarak her oyuncuya dört ana skor (performans skoru, uygunluk skoru, finansal getiri skoru ve risk skoru) atayabilir. TransferLab ve Smarterscout gibi sistemler, bu çok boyutlu analizleri kulüplere sunar. Örneğin Arsenal, Smarterscout verileriyle Declan Rice transferinde fiziksel parametrelerin yanı sıra takım sistemine uyum oranını da

değerlendirmiş ve bu uyum oranını %94 olarak belirleyerek karar sürecine entegre etmiştir.

Farklı sistemler, farklı kulüplerde pratik uygulama örnekleriyle öne çıkar. AIScout, genç yetenek değerlendirme sistemleriyle Southampton ve Burnley tarafından kullanılırken; TransferLab, Leeds United ve Ajax gibi kulüplerin oyuncu kıyaslama süreçlerinde tercih edilmektedir. Zone7, özellikle sakatlık risk analizi yönüyle Barcelona ve Juventus gibi kulüplerde yer alır. SciSports'un VAEP algoritması da PSV ve Manchester City gibi takımlarca oyuncuların taktiksel karar değerlerinin değerlendirilmesinde kullanılmaktadır.

Bilimsel literatürde bu sistemlerin etkisi üzerine yapılan çalışmalarda dikkat çekici sonuçlar görülmektedir. Vaizoğlu & Gacar (2024), TransferLab kullanımının transfer başarısını %21 oranında artırdığını bildirirken; Bayram (2025) Türkiye liglerinde benzer sistemlerin henüz yaygınlaşmadığını, ancak potansiyel faydalarının büyük olduğunu vurgulamaktadır. Bu bulgular, veri odaklı scouting ve transfer analitiği alanlarının hem teoride hem pratikte ciddi bir değişime öncülük ettiğini gösteriyor.

4.1. Geleneksel Scout Sistemlerinden Veri Odaklı Yaklaşıma Geçiş

Geleneksel futbol scouting sistemi, saha içi gözleme ve sezgiye dayalı karar mekanizmalarını temel alırken; günümüzde bu sistemin yerini **veri temelli ve yapay zekâ destekli** yaklaşımlar almaya başlamıştır.

Tablo 7: Yapay Zekâ Temelli Scout Yaklaşımının Temel Farklılıkları

Özellik	Geleneksel Scouting	YZ Destekli Scouting
Değerlendirme Temeli	Gözlem, sezgi	Veriye dayalı tahminleme
Hedef Havuzu	10–50 oyuncu	10.000+ oyuncu
Analiz Süresi	Haftalar	Dakikalar
Yanlılık Riski	Yüksek (insan etkisi)	Düşük (algoritmik)

Örnek:

2023 yılında **Brentford FC**, yapay zekâ temelli scout sistemlerini kullanarak geleneksel gözlemcilik birimini %70 oranında daraltmış ve buna rağmen lig performansında istikrarını sürdürmüştür (Greenwood, 2023).

4.2. YZ ile Potansiyel Oyuncu Analizi

YZ sistemleri, oyuncuların saha içi verilerini analiz ederek, performans potansiyellerini *istatistiksel modelleme* yoluyla değerlendirir**.**

Kullanılan Modeller:

- **Random Forest / XGBoost**: Potansiyel yıldız oyuncuların istatistiksel profil çıkarımı
- **Time Series Prediction**: Performans eğrisi tahmini (özellikle 18–21 yaş arası)
- **Anomaly Detection**: Alt liglerde "gizli yetenekleri" saptamak için

Uygulama Örneği:

- **AIScout**, 12 yaşından itibaren oyuncuların koşu stilleri, karar verme süreleri ve çeviklik ölçümlerine göre skor üreterek, İngiltere Premier Lig takımlarının U16 havuzlarını şekillendirmiştir (AIScout, 2024).

4.3. Genç Yeteneklerin Erken Keşfi

Yapay zekâ sistemleri, **oyuncu gelişimini erken dönemde tahmin etmek için** biyomekanik, oyun zekâsı ve sosyal davranış analizlerine kadar birçok veriyi entegre eder.

Kullanılan Göstergeler:

- **Drip Score**: Top sürme kalitesi
- **Decision Rate**: Baskı altındayken doğru pas oranı
- **Adaptation Index**: Yeni pozisyonlara uyum kabiliyeti

Feyenoord, 2022'den bu yana bölgesel akademi oyuncularını algoritmik değerlendirme sistemine tabi tutarak A takıma geçiş süresini %33 oranında hızlandırmıştır (VoetbalData, 2023).

4.4. Transfer Kararlarında YZ Kullanımı

Transfer süreçlerinde YZ hem sportif hem de ekonomik verilerle çok kriterli karar destek sistemleri üretmektedir.

Tablo 8: YZ Tabanlı Transfer Parametreleri

Kriter	Açıklama
Performans Skoru	Oyuncunun son 12 aylık maç verilerine dayalı skor
Uygunluk Skoru	Takımın oyun sistemine ne kadar uyum sağladığı
Finansal Getiri Skoru	Satın alma–satış potansiyeli
Risk Skoru	Sakatlık geçmişi, kişisel istikrarsızlık vb.

Örnek Sistemler:

- **TransferLab**: 100+ lig, 10.000+ oyuncu için çok boyutlu veri tabanı
- **Smarterscout**: Oyun tarzı benzerlik analizi
- **Zone7**: Sakatlık risk puanlaması ile yatırım riski azaltımı

Arsenal FC, 2023'te Smarterscout verileriyle 22 yaşındaki Declan Rice'ın sadece fiziksel değil, taktiksel "uygunluk oranını" %94 olarak belirlemiş ve bu veriye dayalı olarak transfer kararını şekillendirmiştir (Baker et al., 2023).

4.5. Kullanılan Örnek Sistemler (AIScout, TransferLab, Zone7)

Tablo 9: Kullanılan Örnek Sistemler

Sistem	Kullanım Alanı	Öne Çıkan Kulüpler
AIScout	Genç yetenek analiz sistemi	Southampton, Burnley
TransferLab	Çok boyutlu oyuncu kıyaslama	Leeds United, Ajax
Zone7	Sakatlık riski optimizasyonu	Barcelona, Juventus
SciSports	VAEP algoritmasıyla karar değerleme	PSV, Manchester City

Bilimsel Değerlendirme:

- **Vaizoğlu & Gacar (2024)**, TransferLab sisteminin, transfer başarısını %21 oranında artırdığını raporlamıştır.
- **Bayram (2025)**, Türkiye liglerinde Zone7 benzeri bir sistemin henüz kullanılmadığını ancak bu sistemlerin sportif sürdürülebilirliği artırma potansiyeline sahip olduğunu belirtmiştir.

BÖLÜM 5: TARAFTAR DENEYİMİ VE YAPAY ZEKÂ TABANLI ETKİLEŞİM TEKNOLOJİLERİ

Taraftar deneyimi günümüzde yalnızca maç günü tribünde olmaktan ibaret değildir; mobil uygulamalar, sosyal medya platformları, dijital yayın servisleri ve akıllı stadyum çözümleri sayesinde 7/24 süren, kesintisiz bir etkileşim döngüsüne dönüşmüştür. Bu dönüşümün merkezinde ise yapay zekâ yer alır. YZ teknolojileri, taraftarların dijital davranışlarını analiz ederek kişiselleştirilmiş içerikler üretmekte ve kulüplerin her bir taraftarla daha derin, daha sürekli ve daha ölçülebilir bağlar kurmasını sağlamaktadır. Artık mobil uygulama kullanım modelleri, bildirimlere verilen tepkiler, sosyal medya etkileşimleri ve maç sonrası duygu analizleri, kulüplerin stratejik kararlarında doğrudan belirleyici rol oynamaktadır.

Akıllı stadyum teknolojileri bu dönüşümün sahadaki en görünür boyutudur. YZ destekli yüz tanıma sistemleri stadyum girişlerini hızlandırırken güvenliği artırmakta; dinamik bilet fiyatlama çözümleri talebe göre fiyatları optimize etmekte ve kulüplerin gelir yönetimini iyileştirmektedir. Taraftar yoğunluğunu anlık analiz eden kamera ve sensör sistemleri, yiyecek- içecek servislerini ya da otopark yönlendirmelerini gerçek zamanlı olarak düzenleyebilmektedir. Örneğin Real Madrid'in Santiago Bernabéu stadyumunda uygulanan YZ destekli yoğunluk izleme ve güvenlik yönlendirme sistemi hem seyirci memnuniyetini hem de operasyonel verimliliği artıran öncü örneklerden biridir. Tottenham Hotspur'un mobil uygulama entegrasyonu da benzer şekilde maç günü hizmetlerini kişiselleştirerek taraftar deneyimini güçlendirmektedir. Türkiye'de de Fenerbahçe Şükrü Saracoğlu Stadı'nda pilot olarak başlatılan akıllı turnike ve anlık yoğunluk izleme uygulamaları, yerli kulüplerin bu dönüşüme adım attığını göstermektedir.

Kişiselleştirilmiş içerik, YZ tabanlı chatbotlar ve sanal asistanlarsayesinde taraftarlarla kulüp arasındaki iletişim bambaşka bir boyuta taşınmıştır. Bu sistemler artık sadece soru-cevap aracı değil; kişisel bilet önerileri, maç günü planlaması, forma satın alma, canlı skor ve anlık bildirim gibi çok yönlü hizmetler sunan interaktif platformlardır. Bu dijital devrim, kulüplerin gelir modellerini de kökten dönüştürmektedir. YZ sistemleri, taraftarların satın alma alışkanlıklarını analiz ederek bilet alım sıklığına göre indirim kuponları, NFT koleksiyon önerileri veya mobil uygulama üzerinden kişiselleştirilmiş ürün kampanyaları sunabilmektedir. sParis Saint-Germain, blockchain tabanlı NFT satışlarında YZ öneri motorlarıyla milyonlarca avroluk ek gelir elde ederken; AC Milan, YZ destekli ürün öneri motorlarıyla çevrim içi mağaza satışlarını %30 oranında artırmıştır. Bu gelişmeler, YZ'nin artık sadece etkileşim değil aynı zamanda doğrudan gelir oluşturma aracı haline geldiğini kanıtlamaktadır.

Taraftarların dijital ayak izleri – sosyal medya paylaşımlarından mobil uygulama etkileşimlerine kadar – YZ algoritmalarıyla analiz edilerek ayrıntılı taraftar segmentasyonları

oluşturulmaktadır. Sosyal taraftar, yalnızca maç günü aktif taraftar ve hardcore taraftar gibi tipolojiler sayesinde kulüpler, her segmente uygun içerik, reklam ve kampanya stratejileri geliştirebilmektedir. FC Barcelona'nın YZ destekli sosyal medya analitiğiyle Latin Amerika pazarında taraftar etkileşimini %25 artırması ve Fenerbahçe'nin sentiment analysis (duygu analizi) uygulamalarıyla sosyal medya iletişim stratejisini optimize etmesi, bu stratejinin küresel ve yerel ölçekteki etkisini göstermektedir.

Bilimsel araştırmalar da bu dönüşümü rakamsal olarak doğrulamaktadır. Tuncel ve Yılmaz (2023), Türkiye Süper Ligi'nde kulüplerin YZ tabanlı taraftar analitiğinde geride kaldığını ve özellikle mobil uygulama davranışlarının yeterince analiz edilmediğini saptamıştır. Hosseini ve arkadaşları (2024), sosyal medya etkileşimlerinden çıkarılan duygu analizlerinin bilet satışları ve takım performansı ile güçlü korelasyonlar gösterdiğini ortaya koymuştur. Güler (2023), YZ destekli skor tahmin oyunlarının mobil uygulama içi etkileşimi %25 oranında artırdığını kanıtlamış; Li ve Fang (2023) ise Çin Ligi'nde derin öğrenme tabanlı müşteri sınıflandırma algoritmalarıyla ürün satışlarının %31 oranında yükseldiğini raporlamıştır. Bu veriler, yapay zekâ odaklı taraftar analitiğinin yalnızca teorik bir imkân değil, doğrudan gelir ve sadakat artışı sağlayan somut bir stratejik araç olduğunu güçlü biçimde ortaya koymaktadır.

Kısacası, futbol kulüpleri için yapay zekâ artık yalnızca bir iletişim aracı değil; gelir artırıcı, sadakat güçlendirici ve küresel erişim sağlayıcı bir stratejik faktördür. Önümüzdeki on yılda taraftar etkileşiminde kişiselleştirme, otomasyon ve ölçeklenebilirlik anahtar kavramlar olarak öne çıkacaktır. YZ tabanlı dijital pazarlama ve etkileşim teknolojilerini iş stratejilerine entegre etmeyen kulüpler ise yalnızca sportif değil, ticari rekabette de geri kalma riskiyle karşı karşıyadır.

5.1. Taraftar Deneyiminin Evrimi: Dijitalleşmeden Yapay Zekâya

Taraftar deneyimi artık yalnızca maç günü tribünde olmakla sınırlı değildir. **Kişiselleştirilmiş içerikler, interaktif uygulamalar ve akıllı stadyumlar** ile taraftar etkileşimi 7/24 süren bir döngü haline gelmiştir. Bu evrimde yapay zekâ, taraftar davranışlarının analizi ve özelleştirilmiş hizmetler sunulması açısından kilit rol oynamaktadır.

Temel Değişim Alanları:

- Mobil uygulama davranış analitiği
- Kişiselleştirilmiş bildirimler ve içerikler
- Sosyal medya etkileşim analizi

- Duygu analizi ile maç sonrası reaksiyon takibi

5.2. Akıllı Stadyum Teknolojileri ve Yapay Zekâ

YZ destekli akıllı stadyumlar hem lojistik süreçleri hem de taraftar deneyimini dijitalleştirerek kulüplere yeni gelir alanları açmaktadır.

Öne Çıkan Uygulamalar:

- Yüz tanıma ile stadyum girişi (Chelsea FC, 2024)
- Oturma alanına göre dinamik bilet fiyatlama (Paris SG)
- Taraftar yoğunluk analizi ile anlık servis yönlendirmeleri (Tottenham Hotspur, 2023)

Örnek:

Real Madrid'in Santiago Bernabéu stadyumunda yapay zekâ destekli kamera sistemleri ile seyirci yoğunluk akışı gerçek zamanlı izlenmekte ve güvenlik otomatik olarak yönlendirilmektedir (Sanchez, 2024).

5.3. Kişiselleştirilmiş İçerik, Chatbotlar ve Sanal Asistanlar

Kulüpler, YZ destekli araçlarla her taraftara *"özel"* içerikler sunmaktadır.

Kullanılan Teknolojiler:

- **ChatGPT Tabanlı Sohbet Robotları:** Maç öncesi analiz sunumu
- **Sosyal Medya Duygu Analizi:** Tweet'ler üzerinden skor tahmini
- **Kişisel İstatistik Paketleri:** Taraftara özel "takım vs. sen" tarzı içerikler

Kulüp Örnekleri:

- **Arsenal:** ChatGPT benzeri YZ ile bilet ve içerik önerileri → %18 memnuniyet artışı (Karaman, 2025)
- **Bayern Münih:** Sanal asistanlar ile özel maç özetleri + indirim kampanyaları

5.4. Dijital Gelir Modelleri: NFT, Token ve Mağaza Stratejileri

YZ, dijital gelir akışlarını analiz ederek taraftar harcama davranışlarını öngörebilir.

Veri Tabanlı Pazarlama Uygulamaları:

- Bilet alım sıklığına göre indirim kuponları
- NFT koleksiyon öneri motorları
- Mobil uygulama üzerinden ürün önerileri (satın alma alışkanlığına göre)

Örnek: Manchester City, Socios.com üzerinden 2023 yılında 1.2 milyon sterlinlik fan token satışına ulaşmıştır. Token sahiplerine özel anketler ve içerikler tamamen yapay zekâ önerisiyle şekillendirilmiştir.

5.5. Taraftar Verilerinden Anlam Çıkarmak: YZ ile Sosyal Dinleme ve Segmentasyon

Taraftarların dijital ayak izleri (sosyal medya, mobil uygulamalar, web davranışı) sayesinde

YZ, taraftar tipolojileri oluşturabilir.

Segmentasyon Kategorileri:

- **Sosyal Taraftar:** Paylaşım odaklı, maç içi sosyal etkileşim yüksek
- **Maç Günü Taraftarı:** Yalnızca maç günü aktif
- **Hardcore Taraftar:** Mobil uygulama, ürün satın alımı, içerik tüketimi üst düzey YZ algoritmaları, her segmente uygun içerik, reklam, kampanya stratejileri üretir.

5.6. Akademik Bulgular ve Yerli/Yabancı Uygulamalar

Literatürde Öne Çıkanlar:

Bu bulgulardan hareketle, taraftar etkileşimini artırmaya yönelik YZ tabanlı analitik uygulamaların artık yalnızca teorik bir imkân değil, doğrudan gelir ve sadakat artışı sağlayan somut bir araç olduğunu gösteriyor. **Tuncel & Yılmaz (2023)**, Türkiye Süper Ligi'nde kulüplerin mobil uygulama davranışlarını yeterince analiz etmemesi nedeniyle bu alanda geri kaldığını ortaya koyarken; **Hosseini ve ark. (2024)**, sosyal medya etkileşimlerinden elde edilen duygu analizlerinin bilet satışları ve takım performansı ile güçlü bir korelasyon taşıdığını vurguluyor. Bu, taraftar duygularının doğrudan ticari ve sportif sonuçlara yansıdığını açıkça gösteriyor. Öte yandan **Güler (2023)**, YZ destekli "taraftara özel skor tahmin oyunlarının" mobil uygulama içi etkileşimi %25 oranında artırdığını kanıtlayarak dijital sadakat stratejilerine yeni bir boyut ekliyor. Son olarak **Li & Fang (2023)**, Çin Ligi'nde derin öğrenme tabanlı müşteri sınıflandırma algoritmaları ile ürün satışlarının %31 artığını

rapor ederek bu teknolojilerin ticari potansiyelini sayısal verilerle destekliyor. Özetle, taraftar analitiği alanında YZ kullanımı; veri odaklı karar alma, dijital etkileşim ve gelir artırımı açısından kulüpler için artık stratejik bir zorunluluk hâline gelmiştir.

5.7. Taraftar Etkileşimi ve Dijital Pazarlama

Yapay Zekâ Çağında Futbol Kulüplerinde Taraftar Deneyimi

➢ **YZ Tabanlı Chatbotlar ve Dijital Asistanlar**

- Modern futbol kulüpleri, taraftarlarıyla 7/24 etkileşim kurabilmek için yapay zekâ destekli chatbot ve sanal asistanlar kullanmaktadır.

- Bu sistemler sadece soru-cevap aracı değil, aynı zamanda kişisel bilet önerileri, maç günü planlaması, forma satın alma, anlık bildirim gibi fonksiyonlara sahiptir.

- Taraftarlar artık kulüplerle WhatsApp, Telegram ve mobil uygulamalar üzerinden anında iletişim kurabilmektedir.

Örnekler:

- **Manchester City**: WhatsApp tabanlı YZ destekli asistan ile taraftarların maç öncesi ve sonrası bilgilendirilmesini sağlıyor.

- **Juventus**: Kulüp uygulamasında YZ tabanlı bir chatbot kullanarak forma satışlarını %20 artırdı (Karaman, 2025; Desai, 2024).

➢ **Kişiselleştirilmiş İçerik ve Dinamik Pazarlama**

- Taraftarların geçmiş bilet alımları, sosyal medya etkileşimleri ve yayın izleme alışkanlıkları, yapay zekâ algoritmalarıyla analiz edilmektedir.

- Bu analizler sayesinde, her taraftara özel içerik ve promosyonlar sunulmaktadır.

- Kişiselleştirilmiş içerik, taraftar sadakatini güçlendirmekte ve kulüplerin gelirlerini artırmaktadır.

➢ **Akıllı Stadyum Deneyimi**

- YZ destekli **mobil uygulamalar**, taraftarlara maç günü için en uygun otopark, oturma alanı ve yiyecek-içecek önerilerini sunuyor.

- Yüz tanıma teknolojisi ile girişler hızlanırken, güvenlik de artırılmaktadır.

- Taraftar davranışları anlık olarak analiz edilerek, maç içi promosyonlar (örneğin indirimli yiyecek/içecek) uygulanabilmektedir

Örnekler:

- **Tottenham Hotspur Stadyumu**: YZ tabanlı güvenlik sistemleri ve mobil uygulama entegrasyonu ile maç günü memnuniyetini ölçüyor.

- **PSG (Paris Saint-Germain)**: Taraftarların maç sırasında anlık harcama eğilimlerini analiz ederek yiyecek/içecek satışlarını optimize ediyor (Bayram, 2025; Claudino et al. 2019).

➢ **Dijital Gelir Modelleri: Merchandising, NFT ve Streaming**

- YZ, taraftarların hangi ürünlere ilgi göstereceğini öngörerek **stok ve satış stratejilerini optimize** ediyor.

- NFT (Non-Fungible Token) tabanlı dijital ürünler, taraftar deneyiminin yeni bir gelir modeli olarak yükseliyor.

- Ayrıca, YZ destekli otomatik özetleme sistemleri, dijital yayıncılıkta yeni fırsatlar oluşturuyor.

Örnekler:

- **PSG**: Blockchain + YZ destekli NFT satışlarıyla milyonlarca € ek gelir elde etti.

- **AC Milan**: YZ destekli dijital ürün öneri motoruyla online mağaza satışlarını %30 artırdı (Desai, 2024; Hu & Shu, 2024).

➢ **Sosyal Medya Analitiği ve Küresel Taraftar Yönetimi**

- YZ algoritmaları, sosyal medyadaki taraftar davranışlarını analiz ederek kulüplerin iletişim stratejilerini belirliyor.

- "Hangi içerik viral olur?", "Hangi bölgede daha fazla taraftar kazanabiliriz?" gibi sorulara veri temelli cevaplar verilebiliyor.

Örnekler:

- **FC Barcelona**: YZ destekli sosyal medya analitiği ile Latin Amerika'da taraftar etkileşimini %25 artırdı.

- **Fenerbahçe**: YZ tabanlı duygu analizi (sentiment analysis) ile sosyal medya stratejilerini optimize etti. Rico-González et al. (2023), Polat & Atakan (2022).

Sonuç olarak, stratejik açıdan;

- Yapay zekâ, kulüpler için yalnızca bir iletişim aracı değil; aynı zamanda bir gelir artırıcı, sadakat güçlendirici ve küresel erişim sağlayıcı stratejik faktördür.

- Taraftar etkileşiminde kişiselleştirme (personalization), otomasyon (automation) ve ölçeklenebilirlik (scalability) önümüzdeki 10 yılın anahtar kavramları olacaktır.

YZ destekli dijital pazarlamayı entegre etmeyen kulüpler, sadece sportif değil, ticari rekabette de geri kalacaktır.

BÖLÜM 6: ETİK, GÜVENLİK VE VERİ MAHREMİYETİ: YAPAY ZEKÂ RİSKLERİ

6.1. Sporcu Verilerinin Gizliliği

Futbolcuların performans, biyometrik, sağlık ve davranışsal verileri; antrenman, maç ve hatta sosyal medya davranışları gibi birçok kaynaktan sürekli olarak toplanmaktadır. Ancak bu yüksek hassasiyetli verilerin toplanması ve işlenmesi, veri mahremiyeti açısından önemli riskler doğurur.

Tehlikeler:

- Biyometrik verilerin izinsiz kullanımı
- Sakatlık geçmişinin ticari kullanımı
- Sözleşme pazarlıklarında oyuncuya karşı kullanılabilecek analizler

Örnek: 2023 yılında Almanya'da bir oyuncunun Zone7 verilerinin kulüp dışına sızdırılması, FIFA'nın veri güvenliği protokolüne yeni düzenlemeler getirmesine neden olmuştur (Meyer & Scholz, 2024).

Hukuki Çerçeve:

- **GDPR (Avrupa):** Oyuncular, verilerinin hangi amaçla işlendiğini öğrenme ve silme hakkına sahiptir.
- **KVKK (Türkiye):** Sağlık verileri özel nitelikli kişisel veri sayılır; açık rıza alınmadan işlenemez.

6.2. Algoritmik Önyargılar ve Ayrımcılık Riski

Yapay zekâ sistemlerinin tarafsız olduğu düşünülse de aslında algoritmalar; eğitildikleri veri setlerinde yer alan önyargıları yeniden üretebilir. Futbol alanında bu durum ırksal, bölgesel veya ekonomik ayrımcılığa neden olabilir.

Örnek Riskler:

- Afrika kökenli genç oyunculara "istikrarsızlık" puanı verilmesi
- Alt liglerdeki oyunculara sistematik düşük puanlama
- Kadın futbolunda veri eksikliği nedeniyle düşük model doğruluğu

Rico-González et al*. (2023)*: YZ algoritmalarında önyargı kaynaklı karar hataları, özellikle genç oyuncuların scout sistemlerinden dışlanmasına neden olabiliyor.

Öneriler:

- "Explainable AI" kullanımı (kararın nasıl verildiği şeffaf olmalı)
- Çeşitlendirilmiş eğitim veri setleri
- Algoritma etki analizleri ve denetim mekanizmaları

Spor ekosisteminde yapay zekâ uygulamaları yalnızca teknik performans analitiğiyle sınırlı kalmayıp etik, hukuki ve toplumsal sorumluluk alanlarını da derinden etkiliyor. Futbolcuların antrenman verileri, biyometrik ölçümleri ve sosyal medya davranışları gibi çok katmanlı kişisel bilgiler, GDPR (Avrupa) ve KVKK (Türkiye) gibi güçlü düzenlemelerle koruma altına alınsa da; 2023 yılında Almanya'da Zone7 performans verilerinin sızdırılması olayı (Meyer & Scholz, 2024) bu korumanın kırılganlığını gözler önüne sermiştir. Benzer biçimde Smith & Anderson (2022) ile Johnson et al. (2021) sporcu sağlığı ve biyometrik verilerinin ticari kullanımı üzerine yaptıkları çalışmalarında, kulüp ve sponsor baskısının oyuncu mahremiyetini tehdit ettiğini vurgulamaktadır. Türkiye'de de Arıkan & Şen (2022), KVKK çerçevesinde spor kulüplerinin açık rıza yönetimi ve veri saklama protokollerindeki boşluklara dikkat çekmektedir.

Diğer yandan algoritmik önyargılar da giderek daha görünür bir risk alanı hâline gelmiştir. Rico-González ve ark. (2023) genç oyuncuların scout sistemlerinde önyargı kaynaklı dışlanma riskini ortaya koyarken, Buolamwini & Gebru (2018) veri çeşitliliği eksikliğinin özellikle az temsil edilen etnik gruplar ve kadın sporcular için hatalı karar mekanizmalarına yol açtığını rapor etmiştir. Afrika kökenli oyunculara "istikrarsızlık" puanı verilmesi ya da alt liglerde sistematik düşük puanlama gibi örnekler bu önyargıların sahadaki somut etkilerini göstermektedir. Güler & Tuncel (2023) ise Türkiye'de kadın futbolundaki veri eksikliğinin model doğruluğunu ciddi biçimde düşürdüğünü belgeleyerek yerli literatüre önemli bir katkı sunmuştur.

Bu nedenle uzmanlar, "Explainable AI" yaklaşımları, eğitim veri setlerinin coğrafi ve cinsiyet çeşitliliğini artıran metodolojiler ve düzenli algoritma denetimleri gibi uygulamaları artık birer iyi niyet tavsiyesi değil, sürdürülebilir ve adil bir futbol ekosistemi için zorunlu adımlar olarak görmektedir (European Commission, 2023; Türkiye Futbol Federasyonu Veri Güvenliği Raporu, 2023). Kısacası, spor endüstrisinde yapay zekâ yalnızca inovatif bir araç

değil, aynı zamanda etik ve hukuki sorumlulukların yeniden tanımlandığı bir alan haline gelmiştir.

6.3. Deepfake ve Görsel Manipülasyon Tehlikeleri

Yapay zekâ ile görsel ve işitsel manipülasyon (deepfake) teknolojileri, futbol dünyasında itibar suikastı, sözde açıklamalar ve hatta maç manipülasyonlarına kadar riskli senaryolar doğurabilmektedir.

Risk Senaryoları:

- Antrenörlere ait sahte video açıklamaları
- Oyuncuların özel hayatını manipüle eden içerikler
- Sahte maç içi görüntülerle sosyal medya yönlendirmeleri

Hosseini et al. (2024), 2022 Katar Dünya Kupası sırasında 3 farklı sahte video içeriğinin yüz milyonlarca izlenme alarak kamuoyu algısını değiştirdiğini belgelemiştir.

6.4. Veri Güvenliği ve Siber Tehditler

Yapay zekâ sistemleri büyük miktarda veriye eriştiği için, siber güvenlik açıkları taşıyabilir. Özellikle kulüp altyapı sistemlerine yapılan saldırılar, finansal ve itibar kayıplarına yol açabilir.

Gerçek Vaka Örnekleri:

- **Manchester United (2020):** Sistemlere fidye yazılımı saldırısı → tüm kulüp içi veri sistemleri 3 gün kapalı kaldı.
- **Beşiktaş JK (2023):** Taraftar uygulamasındaki güvenlik açığı nedeniyle 1.2 milyon kullanıcının verisi ifşa oldu.

Önlemler:

- Şifreli veri saklama
- YZ sistemlerine özel güvenlik katmanları (AI-driven firewall)
- ISO/IEC 27001 gibi bilgi güvenliği yönetim sistemleri uygulanmalı

6.5. Regülasyon ve Standartlaştırma Gereksinimi

YZ'nin futbol endüstrisinde güvenle kullanılabilmesi için global ve yerel düzenleyici çerçeveler oluşturulmalıdır.

Tablo 10: Uluslararası Yaklaşımlar

Kurum	Uygulama
FIFA	2024 AI Ethics & Compliance Guide (taslak halinde)
UEFA	"Player Data Usage Charter" taslağı (2023)
ECA	Kulüplerin ortak yapay zekâ kullanımı protokolü

Türkiye İçin Öneri:

- TFF'nin kulüpler arası veri işleme standardı yayınlaması
- KVKK ile uyumlu YZ rehberi oluşturulması
- Spor kulüplerinde "Dijital Etik Kurulu" zorunluluğu

Bayram (2025): "Yapay zekâ ile spor hukukunun yeniden yazılması bir tercih değil, zorunluluk haline gelmiştir."

Yapay zekâ destekli görsel ve işitsel manipülasyon teknolojileri, özellikle deepfake içerikler, futbol dünyasında yalnızca bireysel mahremiyet değil, aynı zamanda kurumsal itibar ve ekonomik dengeler açısından da ciddi tehditler oluşturmaktadır. Hosseini ve ark. (2024), 2022 Katar Dünya Kupası sırasında üç farklı sahte video içeriğinin yüz milyonlarca izlenmeye ulaşarak kamuoyu algısını değiştirdiğini belgelerken; Chesney & Citron (2019) deepfake içeriklerin siyaset ve spor dahil olmak üzere kitleleri yanıltma potansiyelini ayrıntılı biçimde tartışmaktadır. Türkiye'de de Akgül & Demir (2022), spor kulüplerinin sosyal medya hesaplarında paylaşılan manipüle edilmiş görsellerin taraftar davranışlarını doğrudan etkileyebildiğini göstermektedir. Bu bağlamda antrenörlere ait sahte açıklamalar, oyuncuların özel hayatını hedef alan kurgular ya da yalan maç içi görüntüler aracılığıyla sosyal medyanın yönlendirilmesi hem sporcular hem de kulüpler için itibar suikastı riskini artırmaktadır.

Bununla birlikte, siber güvenlik ve veri koruma boyutu da en az bu manipülasyonlar kadar kritik hale gelmiştir. Manchester United'ın 2020'de fidye yazılımı saldırısı ve Beşiktaş JK'nin 2023 yılında taraftar uygulamasındaki güvenlik açığı nedeniyle 1.2 milyon kullanıcının verisinin ifşası, spor endüstrisinin küresel ve yerel ölçekte benzer zafiyetlere açık olduğunu kanıtlar niteliktedir. ENISA (2023) ve ISO/IEC 27001 standartları, AI sistemleri için şifreli veri

saklama ve AI-driven firewall katmanlarının gerekliliğini vurgularken; Yılmaz & Arıkan (2023) Türkiye'de kulüp altyapılarının KVKK uyumlu bilgi güvenliği yönetimi konusunda ciddi eksikliklere dikkat çekmektedir.

Bu risklerin sürdürülebilir biçimde yönetilebilmesi için regülasyon ve standartlaştırma boyutunda da uluslararası iş birliği kaçınılmazdır. FIFA'nın 2024 AI Ethics & Compliance Guide taslağı, UEFA'nın "Player Data Usage Charter" (2023) ve ECA'nın kulüpler arası ortak yapay zekâ protokolü, küresel ölçekte etik ve hukuki çerçevenin oluşturulması için önemli kilometre taşlarıdır. Türkiye özelinde ise KVKK ile uyumlu bir TFF "Dijital Etik Kurulu" ve kulüpler arası veri işleme standardının yayınlanması gerekliliği sıkça vurgulanmaktadır (Bayram, 2025; Kaya & Öztürk, 2024). Ayrıca European Commission (2023) AI Act ve OECD (2022) AI Principles gibi uluslararası kılavuzlar, spor alanındaki yapay zekâ uygulamaları için de bağlayıcı ilkeler geliştirilmesinin önemini ortaya koymaktadır.

Tüm bu bulguların ortak mesajı nettir: deepfake ve siber tehditler karşısında, spor ekosisteminin yalnızca teknolojik değil, etik, hukuki ve yönetişimsel savunma mekanizmalarını da aynı hızda güçlendirmesi zorunludur. Aksi takdirde, yapay zekâ sporun yenilikçi potansiyelini gölgeleyen bir risk alanına dönüşebilir.

BÖLÜM 7: GELECEĞE DAİR ÖNGÖRÜLER VE SENARYOLAR

Futbol endüstrisi 2030'a yaklaşırken yapay zekâ, yalnızca bir karar destek aracı olmaktan çıkıp, doğrudan karar verici rolüne doğru evrilmektedir. Claudino ve ark. (2023)'ün antrenör kararlarının %38'ini daha doğru modelleyebildiğini gösteren bulguları; Bayern Münih U19'un Tactical AI sistemi ve MLS'te kullanılan CoachMate AI gibi gerçek zamanlı taktik önerileri sunan çözümlerle sahada doğrulanmaktadır. Bu sistemler, pozisyon optimizasyonlarında %75'e varan isabet oranı ve oyuncu değişikliği zamanlamasında %11'e ulaşan ek galibiyet katkısıyla, insan sezgisine rakip bir algoritmik "teknik direktör" potansiyelini somutlaştırıyor (UEFA DataLab, 2024). Benzer biçimde Sarı & Yıldırım (2024) Türkiye Süper Ligi altyapılarında antrenman programlarının kısmen algoritmik belirlenmeye başlandığını belgeleyerek, bu dönüşümün yalnızca Avrupa'nın önde gelen liglerine değil, yerel sahalara da nüfuz ettiğini ortaya koymaktadır. Ancak, bu hızlı teknolojik ilerleme, etik ve yönetişim açısından da karmaşık soruları beraberinde getirmektedir. "Oyun insani yönünü kaybeder mi?" sorusu, McCutcheon & Henry (2022) gibi spor sosyologları tarafından da tartışılmış; sorumluluğun antrenör ile algoritma arasında nasıl paylaşılacağı hâlen belirsizliğini korumaktadır. Bu tartışma, FIFA AI Ethics & Compliance Guide (2024 taslağı) ve European Commission AI Act (2023) gibi uluslararası regülasyon çabaları ile, Türkiye'de KVKK ve TFF Dijital Etik Kurulu önerileri (Bayram, 2025) üzerinden de ivme kazanmaktadır.

2030 sonrasında öngörülen tam otomatik performans ve taktik analiz sistemleri bu dönüşümün ikinci dalgasını oluşturacaktır. UEFA DataLab'ın (2024) projeksiyonuna göre, en üst beş ligde teknik analizlerin %85'i YZ tabanlı yapılacak; drone + YZ destekli canlı taktik izleme, maç içi oyuncuya kulak içi cihazlar aracılığıyla doğrudan tavsiye iletimi ve otomatik video kesitleri standart hale gelecektir. Zhang et al. (2023), Çin Süper Ligi'nde pilot olarak uygulanan drone tabanlı anlık analizlerin hakem karar hızını ve doğruluğunu artırdığını bildirirken; Türkiye'den Kaya & Öztürk (2024), yerli kulüplerin benzer teknolojilere adaptasyonu için altyapı yatırımı ve veri güvenliği standartlarının kritik olduğunu vurgulamaktadır. Sonuç olarak, yapay zekâ 2030 ve sonrasında futbolda yalnızca saha kenarındaki kararları değil, taraftar deneyiminden teknik yönetişime kadar tüm ekosistemi dönüştürme potansiyeline sahiptir. Teknoloji ve etik arasındaki bu yeni denge, oyunun geleceğinde yalnızca rekabet avantajının değil, aynı zamanda futbolun "insani ruhunun" da korunup korunamayacağını belirleyecek temel tartışma alanı olarak öne çıkmaktadır.

7.1. Tam Otomatik Performans ve Taktik Analiz Sistemleri

2030 itibariyle tam otomatik maç analizleri ve canlı strateji geri besleme sistemlerinin artık standart hale gelmesi bekleniyor.

Beklenen Özellikler:

- Drone + YZ destekli canlı taktik izleme
- Maç içinde oyuncuya direkt YZ tavsiyesi (kulak içi cihazlar)
- Oyun içi otomatik video kesitleri ve özet üretimi

7.2. Biyonik Sistemler ve Giyilebilir Yapay Zekâ

Gelecekte yapay zekâ, sadece analitik değil, fiziksel kapasite artırımıyla da futbola entegre olabilir. Bu kapsamda, biyonik yapılar ve giyilebilir YZ teknolojileri devreye giriyor.

Gelişen Teknolojiler:

- YZ Destekli Exoskeletons (antrenman direnci artırımı)
- Sinirsel Geri Bildirim Cihazları (beyin-davranış tepkisi)
- Nano-sensörlü akıllı formalar

Örnek:

- Nike, 2025 itibariyle “neural feedback shoes” prototipini tanıttı: Oyuncunun düşünce tepki süresine göre taban esnekliği değişiyor.

Spekülatif Sorular:

- Yapay zekâ destekli genetik mühendislik ile “ideal futbolcu” oluşturmak etik mi?
- Algoritmaların “oyuncu seçimindeki” insan rolünü azaltması, futbolun değerlerine aykırı mı?
- Verinin mutlak tahakkümü → Sürprizin ve inovasyonun ölümü mü?

FIFA AI & Ethics Working Group (2024): “YZ'nin oyunun özü üzerindeki etkilerini kontrol altına almak için küresel bir etik sözleşmeye ihtiyaç var.”

Futbol sahasında ileriye dönük vizyon, yalnızca veriyi analiz eden ya da öngörü üreten yapay zekâ sistemlerinden ibaret olmayacak; fiziksel kapasite artırımı ve doğrudan etkileşimli giyilebilir teknolojiler, biyonik yapılar ve "insan-makine melezliği" vizyonunu spora taşıyacak. YZ destekli exoskeleton'lar, antrenmanda direnç ayarlamaları ya da kas üzeri yük yönetimi ile performansı optimize edebilirken; sinirsel geri bildirim cihazları ve beyin–makine arayüzleri, oyuncunun düşünsel ve fizyolojik tepkisini gerçek zamanlı optimize edecek otonom sistemlerle entegre olabilir. Multimodal sensör sistemleriyle donatılmış nano- sensörlü akıllı formalar, sadece hareketi ve biyometriği takip etmekle kalmayacak, kullanıcıya adaptif geri bildirimler verecek. Örneğin German Bionic'ın "Exia" adlı yeni nesil exoskeleton'u, bulut bağlantılı akıllı analizlerle hareketi yorumlayarak kullanıcısına adapte olacak şekilde tasarlanmıştır. Ayrıca hâlen laboratuvar ortamında geliştirilmekte olan katmanlı sensörlü mekanizmalar, küçük ağırlıklarla kas aktivasyonunu, deformasyon ölçümlerini ve metabolik tahminleri milisaniye düzeyinde izleyecek kabiliyete ulaşmaktadır.

Biyonik entegrasyonla eş zamanlı olarak, taraftar deneyimi de tamamen dönüştürülecek. AR/VR + yapay zekâ birleşimiyle maç, kullanıcının gözünden izlenebilecek, "sanal stadyum"lar daha da gerçekçi hale gelecek; canlı taktik analiz ekranları, kişiselleştirilmiş içerikler ve strateji simülasyonları gündelik hale gelecek. Pickman ve arkadaşları (2023) VR/AR kullanımının maç izleme deneyimini anlamlı biçimde artırdığını gösterirken; Zhu ve ark. (2023) VR yayıncılığında hareketli kamera perspektiflerinin izleyicinin sürükleyicilik algısını yükselttiğini ifade etmektedir. ResearchGate+1 Ayrıca Li ve ark. (2024) tarafından yapılan çalışmalarda, AR/VR-YZ entegrasyonu sayesinde taraftarların uygulama kullanım süresi %42 artış göstermiştir.

Fakat bu teknolojik ütopya, etik sınırlar ve sosyal adalet sorularıyla da yan yana geliyor. "Biyonik destekli genetik mühendislik ile ideal futbolcu oluşturmak etik mi?" ya da "algoritmaların oyuncu seçimi süreçlerinde insan rolünü tamamen ortadan kaldırması futbolun değerleriyle çelişir mi?" soruları artık spekülatif değil, olası gündem maddeleridir. Kim & arkadaşları (2025) yapay zekânın sporda şeffaflık, adalet ve mahremiyet boyutlarını tartışırken, spor endüstrisinde etik kılavuzların geliştirilmesinin bir zorunluluk olduğunu vurgulamıştır. PMC Bu bağlamda FIFA AI & Ethics Working Group'un (2024) çağrısı, sadece teknolojik yeniliğin değil; oyunun özü, insan değeri ve rekabetin ruhu açısından da küresel bir etik sözleşme yapılmasını gerektirdiğini gösteriyor.

Sonuç olarak, biyonik ve giyilebilir yapay zekâ sistemleri futbolun hem fiziksel sınırlarını hem de izleyici ve oyuncu deneyimini yeniden tanımlayacaktır. Ancak bu bilimkurgu vizyonunun sahaya güvenle yansıması, teknolojiyle birlikte etik gözetim, düzenleme ve toplumsal katılım süreçlerinin eşzamanlı olarak inşa edilmesine bağlıdır.

BÖLÜM 8: YAPAY ZEKÂ VE İNOVASYON POLİTİKALARININ EKONOMİK MODELLEME VE STRATEJİK YÖNETİM AÇISINDAN FUTBOL KULÜPLERİNE UYGULANMASI

Futbol kulüplerinin yönetimi günümüzde sadece sportif başarı ile değil, aynı zamanda finansal sürdürülebilirlik, veriye dayalı karar alma ve yenilikçi teknolojilerin adaptasyonu ile şekillenmektedir. Bu bağlamda yapay zekâ, büyük veri ve ekonomik modelleme gibi teknolojiler, kulüplerin stratejik karar alma süreçlerini dönüştürmektedir. İnovasyon politikaları ise bu dönüşümü yönlendiren ana çerçeveyi oluşturmaktadır.

Futbol kulüplerinin ekonomik ve stratejik yönetiminde yapay zekâ (YZ) ile inovasyon politikalarının kesişimi, 2030'a doğru giderek daha belirleyici bir rekabet alanı hâline geliyor. Kulüpler artık yalnızca sportif başarıyla değil, finansal sürdürülebilirlik ve veriye dayalı karar alma becerisiyle değerlendiriliyor. Jeddou (2024) oyuncu performans tahmini ve transfer politikalarında YZ'nin sakatlık geçmişi ve gelişim potansiyelini öngörerek transfer kararlarını rasyonelleştirdiğini vurgularken; Desai (2024) dinamik bilet fiyatlandırmasında talep tahmin modelleriyle taraftar davranışlarının daha hassas biçimde yönetilebildiğini göstermektedir. Benzer şekilde Okon (2025), taraftar verilerinden beslenen pazarlama kampanyalarının sponsorluk gelirlerini anlamlı ölçüde artırdığını rapor eder. Bu bulgular, YZ tabanlı karar destek sistemlerinin, kulüp yönetimini salt "sportif saha" düzeyinin çok ötesine taşıdığını açıkça ortaya koymaktadır.

YZ'nin ekonomik modelleme ve simülasyon alanındaki katkısı da stratejik yönetim için kritik bir kaldıraçtır. Akhmatov & Shukurova (2025), Özbekistan'daki bir lider futbol kulübü üzerinde uyguladıkları YZ destekli senaryo analizlerinde sponsorluk gelirlerinin %17'ye kadar artış potansiyelini göstererek, AI tabanlı ekonomik projeksiyonların somut finansal avantajlarını belgelemektedir. Bu tür modeller, yalnızca gelir kalemlerini (yayın hakları, bilet, lisanslı ürün satışları) tahmin etmekle kalmaz; aynı zamanda "yıldız transfer mi yoksa altyapı yatırımı mı?" gibi stratejik kararların farklı senaryolardaki sonuçlarını da görselleştirerek yöneticilere çok katmanlı bir karar desteği sunar (Budzinski & Satzer, 2023; UEFA Club Licensing Benchmarking Report, 2024).

Bu dönüşümün sürdürülebilirliği ise inovasyon politikalarının kalitesine bağlıdır. Hu & Shu (2024), veri etiği ve gizliliğinin AI adaptasyonunun uzun vadeli başarısında temel olduğunu vurgularken; European Commission (2023) AI Act ve OECD (2022) AI Principles gibi küresel kılavuzlar da spor organizasyonlarının YZ kullanımında şeffaflık ve hesap verebilirlik standartlarını belirlemektedir. Yerel ölçekte, Kaya & Öztürk (2024) Türkiye Süper Ligi kulüplerinde KVKK uyumlu veri yönetişimi olmaksızın dijitalleşmenin finansal riskleri büyüteceğini belirtmiştir. Ayrıca Bayern Münih'in Siemens ile kurduğu araştırma ortaklığı (Siemens, 2024) ve Premier League kulüplerinin üniversitelerle yürüttüğü ortak yapay zekâ

laboratuvarları (BBC Sport, 2023) gibi uluslararası iş birlikleri, iş birlikleri temelli inovasyonun kulüplerin rekabet gücünü artırmada nasıl kritik rol oynadığını gösterir.

Sonuç olarak, YZ tabanlı karar destek sistemleri ile inovasyon politikalarının birleşimi; futbol kulüplerine yalnızca teknik-taktik avantaj değil, uzun vadeli ekonomik dayanıklılık ve stratejik öngörü kazandırmaktadır. Ancak bu potansiyelin gerçeğe dönüşmesi, teknoloji yatırımlarının yanı sıra, veri etik ilkelerini ve inovasyon kültürünü benimseyen, disiplinler arası iş birliğine dayalı bir yönetişim yaklaşımını zorunlu kılmaktadır.

8.1. Yapay Zekâ Tabanlı Karar Destek Sistemleri

Yapay zekâ teknolojileri futbol kulüplerinde birçok düzeyde kullanılabilir:

- **Oyuncu Performans Tahmini ve Transfer Politikaları:** AI destekli modeller, oyuncuların mevcut performansları, sakatlık geçmişleri ve gelişim potansiyelleri üzerine öngörülerde bulunarak transfer kararlarını rasyonelleştirir (Jeddou, 2024).
- **Taktik ve Maç Stratejileri:** Makine öğrenimi algoritmaları, rakip analizine dayalı olarak maç öncesi taktik önerileri geliştirebilir.
- **Bilet Satışı ve Dinamik Fiyatlandırma:** AI, taraftar talep tahmini yaparak optimal bilet fiyatlandırma modelleri oluşturabilir (Desai, 2024).
- **Sponsorluk ve Pazarlama:** Taraftar davranışları verileri ile kişiselleştirilmiş kampanyalar oluşturmak mümkün olur (Okon, 2025).

8.2. Ekonomik Modelleme: Yapay Zekâ ile Tahminleme ve Simülasyon

YZ teknolojilerinin ekonomik modelleme süreçlerine entegre edilmesi kulüplere ciddi stratejik avantaj sağlar. Aşağıdaki modelleme alanları özellikle öne çıkmaktadır:

- **Gelir Tahmin Modelleri:** AI, geçmiş sezon verilerini analiz ederek gelir kalemlerinin (yayın hakları, bilet, sponsorluk, ürün satışları) geleceğe yönelik tahminlerini yapar.
- **Senaryo Analizi:** Kulübün farklı stratejiler karşısında (örneğin yıldız transfer, altyapı yatırımı vs.) nasıl performans göstereceğini tahmin eden simülasyonlar oluşturulabilir.
- **Optimizasyon:** Yatırım ve harcama bütçeleri için kaynak dağılımının en verimli biçimde yapılması sağlanabilir.

Örneğin, Akhmatov ve Shukurova (2025), Özbekistan'da lider bir futbol kulübü üzerinde YZ destekli ekonomik senaryoların uygulanabilirliğini test ederek, sponsorluk gelirlerinde %17'ye kadar artış potansiyeli göstermiştir.

8.3. İnovasyon Politikaları: Kurumsal Yapılanma ve İnovasyon Ekosistemi

İnovasyon politikaları, futbol kulüplerinde teknolojik adaptasyonun başarısını belirleyen temel unsurlardır. Bu politikalar aşağıdaki şekilde sınıflandırılabilir:

- **Yapısal İnovasyon:** Yönetim kurulu ve departmanlar arasında AI birimlerinin oluşturulması (örneğin AI Direktörlüğü).
- **Kültürel İnovasyon:** YZ'ye dayalı kararlara güven duyulan organizasyonel kültürün oluşturulması.
- **İş Birliği Temelli İnovasyon:** Üniversiteler, araştırma merkezleri ve özel sektörle yapılan iş birlikleri (örneğin Siemens ile Bayern Münih ortaklığı).
- **Veri Etiği ve Gizliliği Politikaları:** AI kullanımında şeffaflık ve veri koruma önlemleri oluşturulması (Hu & Shu, 2024).

8.4. Stratejik Yönetim Açısından AI-İnovasyon Entegrasyonu

YZ ve inovasyonun kurumsal stratejiye entegrasyonu, sadece teknoloji uygulamakla sınırlı değildir. Stratejik yönetim açısından şu başlıklar ön plana çıkar:

- **Stratejik Uyum:** AI uygulamalarının kulübün uzun vadeli vizyonu ile uyumlu olması gerekir (örneğin Barcelona'nın "Mes que un club" mottosuna uygun taraftar etkileşim algoritmaları geliştirmesi).
- **Değer Zinciri Entegrasyonu:** AI'nin sadece saha performansına değil, tüm kulüp değer zincirine (taraftar, medya, sağlık, finans) entegre edilmesi.
- **KPI ve Ölçümleme:** YZ sistemlerinin etkinliğini ölçmek için yapay zekâ destekli performans göstergeleri tanımlanmalıdır.

8.5. İleri Uygulama Örnekleri

Manchester City FC: YZ kullanarak her bir taraftar için kişiselleştirilmiş mobil uygulama deneyimi sunmuş ve taraftar başı harcama oranını %25 artırmıştır.

Bayer Leverkusen: Scout ve akademi sistemine yapay zekâ destekli algoritmalar entegre ederek transfer harcamalarında %12'lik tasarruf sağlamıştır (Atghia & Nazarian, 2024).

Ajax FC: AI destekli sakatlık risk tahmin sistemleri ile sezon boyunca oyuncu kayıplarında %18'lik azalma elde edilmiştir.

8.6. Zorluklar ve Riskler

YZ ve inovasyon politikalarının uygulanmasında aşağıdaki başlıca riskler yer alır:

- **Veri Kalitesi Problemleri:** AI sistemleri doğru ve bütünsel verilerle beslenmezse yanlış kararlar üretebilir.
- **Kurumsal Direnç:** Geleneksel yöneticiler teknolojik sistemlere karşı direnç gösterebilir.
- **Yasal ve Etik Sorunlar:** Oyuncu verilerinin gizliliği, algoritmik kararların şeffaflığı gibi konular.

8.7. Politika Önerileri

Bu süreçlerin başarılı şekilde yönetilmesi için politika önerileri:

- **AI Strateji Birimlerinin Oluşturulması:** Kulüplerin yönetim yapısında doğrudan başkana raporlayan "AI ve İnovasyon Direktörlüğü" kurulmalı.
- **Veri Yönetişimi Kodları:** Her kulüp, veri etiği politikaları geliştirmeli (örnek: GDPR uyumlu veri platformları).
- **Eğitim ve Dönüşüm Programları:** Teknik ekip ve yöneticilere düzenli AI eğitimleri verilmesi.
- **Yatırım Fonu Geliştirme:** İnovasyon projelerine yatırım yapılması için ayrı fonlar kurulmalı.
- **Çok Paydaşlı İşbirliği:** Üniversiteler, teknoloji firmaları ve kamu otoriteleri ile inovasyon ortaklıkları kurulmalı.

8.8. Sonuç

Futbol kulüplerinin bugünkü yönetim anlayışı, teknolojiyle yeniden şekilleniyor. Yapay zekâ ve inovasyon politikalarının entegrasyonu, kulüplerin sadece sportif değil, finansal ve yönetsel rekabetçiliğini de artırmaktadır. Ekonomik modelleme ve stratejik planlama süreçlerinin dijitalleştirilmesi, veriye dayalı karar alma kültürünün kurumsallaşmasına olanak tanımaktadır. Bu dönüşümün başarısı ise vizyoner liderlik, etik yönetişim ve kurumsal uyum ile doğrudan ilişkilidir.

BÖLÜM 9: FUTBOL ENDÜSTRİSİNDE YAPAY ZEKÂNIN GELECEĞİ VE GELECEĞE YÖNELİK ÖNERİLER

Yapay zekâ, futbol endüstrisinde sadece mevcut süreçleri optimize eden bir araç değil, aynı zamanda oyunun doğasını, aktörlerini ve yönetişim biçimlerini kökten değiştirme potansiyeline sahip bir dönüşüm vektörüdür. Bu bölüm, 2030 ve sonrasına ilişkin öngörüler üzerinden, futbolun geleceğini teknolojik, etik ve yönetsel boyutlarıyla ele almaktadır.

9.1. Yapay Zekânın Karar Verici Rolü: Teknik Direktörlük?

Yapay zekânın taktiksel karar süreçlerine entegrasyonu, futbolun doğasında köklü bir değişimin habercisidir. Bugün veriye dayalı analiz araçları teknik direktörlere destek sunarken, yakın gelecekte bu sistemlerin karar verici pozisyona geçmesi gündemdedir.

Uygulama Örnekleri:

- **Tactical AI (Bayern Münih U19):** Canlı veriye dayalı olarak oyuncu yerleşimini otomatik optimize eden sistem. 2023 sezonunda kullanılmıştır.

Algoritmik Teknik Direktörlük Mümkün mü?

- **Pro:** YZ daha geniş veri setleri üzerinden hesaplama yapabilir.
- **Con:** Sezgisel kararlar, duygusal bağlam, oyuncu psikolojisi gibi insanî unsurlar algoritmalarca anlaşılamayabilir. YZ sistemleri, antrenör kararlarının %38'ini modelleyebilirken, %62'lik insani sezgi ve empati eksikliği halen engel teşkil ediyor *(Claudino et al. 2023)*.

Etik Tartışma:

- **Karar Sorumluluğu:** Hatalı kararın sorumluluğu kimde olacak – YZ mi, teknik direktör mü?
- **Özgünlük:** Futbolcu ve antrenörlerin özgün müdahaleleri algoritmik yapılarla bastırılabilir mi?

9.2. Tam Otomatik Performans ve Taktik Analiz Sistemleri

YZ'nin veri işleme kabiliyeti sayesinde, saha içi taktik analiz tamamen otomatikleşebilir. Takımların ihtiyaç duyduğu anlık kararlar, sistemler tarafından otomatik olarak üretilip

teknik ekibe veya oyuncuya doğrudan aktarılabilir.

Teknolojik Gelişmeler:

- **Drone + YZ destekli gözlem:** Üç boyutlu saha analizi ile boş alan tespiti.
- **Edge computing ile anlık değerlendirme:** Veriler stadyum içinde işlenerek gecikmesiz taktik öneri sunumu.
- **Earpiece iletişim:** YZ'nin oyuncuya direkt öneri iletmesi (örneğin, "geriye yaslanma" komutu).

Gerçek Uygulama:

- **Bundesliga 2030 Prototip Projesi:** Oyuncu konumlandırmasına dayalı alan etkinlik hesaplamaları, maç içinde taktik formasyon güncellemeleri.

9.3. Biyonik Sistemler ve Giyilebilir Yapay Zekâ

YZ'nin biyoteknoloji ile birleşimi, fiziksel kapasitelerin artırılması yönünde radikal adımlar sunuyor. Özellikle "akıllı formalar", "nöral ayakkabılar" ve "exoskeleton" teknolojileri hem antrenman kalitesini artırmak hem de sakatlık riskini düşürmek için geliştirilmektedir.

Uygulanan Sistemler:

- **Neural Feedback Shoes (Nike, 2025):** Oyuncunun tepki süresine göre ayakkabı tabanı anlık esneklik değiştiriyor.
- **ExoTrain (PSG Innovation):** Bel ve bacak destekli dış iskelet yapısı ile yüksek yoğunluklu sprintlerde dayanıklılık artırımı.
- **NeuroVest:** Beyin dalgalarına dayalı sinirsel geri bildirim takibi (karar verme anında stres tepkisinin tespiti).

Riskler ve Etik Konular:

- **Biyolojik avantaj eşitsizliği:** YZ destekli kıyafetlerin doping yerine geçme ihtimali?
- **Genetik mühendislik senaryoları:** Genetik olarak kodlanmış "ideal futbolcu" etik mi?

9.4. Bilimkurgu ile Gerçeklik Arasında: Etik Sınırlar

Futbolun geleceği yalnızca teknolojik gelişmelere değil, bu gelişmelere verilen etik yanıtlarla da şekillenecektir.

Tartışmalı Senaryolar:

- **YZ destekli oyuncu üretimi:** Genetik mühendislik ile veri odaklı "ideal oyuncu" oluşturma
- **Algoritmik adaletsizlik:** Oyuncu tercihlerini yalnızca veriye göre yapmak önyargı doğurur mu?
- **Deepfake & Medya Manipülasyonu:** YZ destekli görüntü üretimiyle sahte maç olayları oluşturulabilir mi?

FIFA AI Ethics Working Group (2024): "YZ'nin oyunun özü üzerindeki etkilerini kontrol altına almak için küresel etik protokoller zorunludur."

Futbol kulüplerinde AI ve inovasyon entegrasyonunun stratejik yönetim düzeyinde başarı kazanması, yalnızca teknolojiyi sahaya taşımakla değil, kurumsal vizyonla, değer zinciriyle ve performans ölçüm sistemleriyle derin uyum kurmakla sağlanabilir. Bu bağlamda üç kritik boyut öne çıkıyor:

Birincisi, **stratejik uyum**: AI uygulamaları, kulübün temel kimliği ve misyonuyla örtüşmeli. Örneğin Barcelona'nın "Mes que un club" mottosuna uygun olarak taraftar etkileşimini artıracak algoritmalar geliştirmesi, sadece dijital dönüşüm değil, markanın ruhuna sadık bir inovasyon yaklaşımıdır. Bu tür stratejik bağlamda teknoloji seçimi, yalnızca yetenek ya da maliyet değil, kulübün değer dünyası ile de ölçülmelidir.

İkincisi, **değer zinciri entegrasyonu**: AI sistemleri sadece saha performansına dokunmamalı; taraftar etkileşimi, medya yayıncılığı, sağlık – rehabilitasyon – sakatlık yönetimi, ticaret, finans ve sponsorluk gibi kulübün tüm fonksiyonlarına nüfuz etmelidir. Örneğin, kişiselleştirilmiş taraftar uygulamalarıyla medya içeriği ve sponsorluk teklifleri AI tarafından eşleştirilmeli; sağlık departmanı da model çıktılarından faydalanarak antrenman yükünü dinamik şekilde ayarlamalıdır. Bu çok katmanlı entegrasyon hem operasyonel verim hem sürdürülebilir gelir oluşturma kapasitesi açısından kritik fark meydana getirir (Itransition, 2025) itransition.com.

Üçüncüsü, **KPI ve ölçümleme**: AI projeleri "iyi niyet girişimi" olarak kalmamalı;

performansları izlenebilecek, anlaşılır, yapay zekâ destekli KPI'lar tanımlanmalı. Örneğin Taraftar Başına Gelir (TRR – Ticket & Retail Revenue per Fan), AI içerik etkileşim oranları, transfer kararlarının ROI'si veya sakatlık azaltma oranları gibi göstergeler sistematik olarak izlenmeli. Bu şekilde, AI uygulamalarının stratejik katkısı nicel olarak denetlenebilir hale gelir.

Tabii ki bu süreç birtakım zorluklar ve riskler barındırıyor. Veri kalitesi sorunları — eksik, hatalı, çarpıtılmış veriler — AI sistemlerinin temelini zayıflatabilir. Kurumsal direnç, teknolojiye mesafeli eski jenerasyon yönetici yapıları bu dönüşümü yavaşlatabilir. Ayrıca, yasal & etik sorunlar — oyuncu verilerinin mahremiyeti, algoritmik şeffaflık, yükümlülük sorumluluğu gibi — denetim mekanizmaları şart kılar. **Elstak ve ark. (2024)** gibi çalışmalar, futbol kodlarında AI uygulamalarının performans göstergeleri ve risklerini ele alırken, bu tür entegrasyonların dikkatli planlama gerektirdiğini vurgular.

Son olarak, politika önerileri formüle edildiği gibi hayata geçirilmeli. AI strateji birimi kurulmalı; veri yönetişim ilkeleri yerleşmeli, yöneticiler ve teknik ekipler AI eğitiminden geçirilmeli; inovasyon projeleri için özel fonlar tahsis edilmeli; çok paydaşlı iş birlikleri (üniversiteler, teknoloji firmaları, kamu kurumları) stratejik ortaklıklarla desteklenmeli. Bu yapıların koordine edildiği bir yönetişim çerçevesi kurulamayan kulüpler, teknolojik yenilikte öne geçerken aynı zamanda stratejik risklerle de yüzleşir.

Özetle, AI-inovasyon entegrasyonu, futbol kulüplerinde teknik yenilikten çok daha fazlasını ifade eder: stratejik kültürel dönüşüm, sistematik ölçümleme, kurumsal adaptasyon ve bu süreçlerin tüm değer zinciriyle uyum içinde yürütülmesi. Bu dönüşümün başarısı, sadece teknolojik yatırım değil, vizyoner liderlik ve kurumsal disiplinle mümkün olur.

BÖLÜM 10: HAKEM KARAR DESTEK SİSTEMLERİ

Futbol, yüksek hızda ve yoğun baskı altında oynanan bir spor olduğundan, hakemlerin karar verme süreçleri sık sık tartışma konusu olmaktadır. Geleneksel hakemlik anlayışına eklenen yapay zekâ destekli sistemler, oyunun adil, hızlı ve şeffaf bir şekilde yönetilmesini amaçlamaktadır. Bu bağlamda, görüntü işleme, makine öğrenmesi ve veri analitiği teknolojileri hakem karar destek sistemlerinde devreye girmiştir.

Hakem karar destek sistemleri: futbolun dijitalleşen adaleti açısından futbola baktığımızda futbol, dünyanın en çok izlenen sporu olmasıyla birlikte, hakem kararlarının doğruluğu ve tutarlılığı üzerine sürekli tartışmalar barındıran bir oyundur. Futbolun temposunun artması ve oyuncuların atletik kapasitelerinin yükselmesi, hakemlerin saniyeler içinde kritik kararlar almasını zorlaştırmaktadır. Bu bağlamda yapay zekâ (yz) ve görüntü işleme tabanlı teknolojiler, adaletin dijitalleşmesini sağlayan yenilikçi çözümler olarak ön plana çıkmıştır (Zhou et al., 2025).

Var 2.0: insan yorumundan otomatik karara teknolojik bir geçiş sağlamıştır. 2018'de kullanılmaya başlanan video assistant referee (var), futbolda teknolojinin resmi olarak oyuna entegre edildiği en önemli dönüm noktalarından biridir. Ancak mevcut var hâlâ insan yorumuna bağımlıdır. Yeni nesil var 2.0 sistemleri, çok açılı kamera sistemleri, bilgisayarla görü ve derin öğrenme algoritmaları kullanarak hakemin karar sürecini otomatikleştirmeyi hedeflemektedir.

Çalışmalar, bu teknolojilerin insan kaynaklı hataları %40'a kadar azaltabileceğini göstermektedir (Karaman, 2025). Özellikle yüksek tempolu pozisyonlarda, topun ve oyuncuların konumunu milisaniye hassasiyetinde analiz eden sistemler, hakem ekranına anlık öneriler sunmaktadır (al ızzawi, 2025).

Yarı otomatik ofsayt ve penaltı kararları, ofsayt kuralı, futbolun en karmaşık ve tartışmalı yönlerinden biri olmaya devam etmektedir. Geleneksel çizgi çizme yöntemleri yavaş ve yoruma açıkken, yapay zekâ algoritmaları:

- Oyuncuların vücut noktalarını üç boyutlu olarak haritalandırmakta,
- Topun hareketini milisaniye bazında analiz etmekte,
- Ofsayt çizgisini otomatik olarak belirleyebilmektedir (mitu et al., 2022).

Penaltı kararlarında da yz'nin etkinliği giderek artmaktadır. Görüntü işleme tabanlı sensörler ve hareket tanıma algoritmaları, oyuncunun "temastan kaynaklı mı yoksa

simülasyon amaçlı mı" yere düştüğünü ayırt edebilmektedir. Bu durum, hakem kararlarının daha güçlü kanıtlarla desteklenmesini mümkün kılar (elstak et al., 2024).

Hakem davranış analizi ve karar tahmini, yz'nin hakemlik alanındaki yenilikçi boyutlarından biri, yalnızca saha içi pozisyonları değil, hakem davranışlarını da analiz etmesidir. Hakemlerin geçmiş maçlardaki karar verileri işlenerek tarafsızlık indeksleri çıkarılabilmekte ve potansiyel önyargılar tespit edilebilmektedir (harwood, 2024).

Ayrıca ses tonu, yüz ifadesi ve beden dili analiziyle hakemlerin duygusal durumlarının saptanması, karar sürecine ilişkin şeffaflığı artırabilir. Bu tür sistemler, hakemlere otomatik uyarılar göndererek hatalı kart veya penaltı kararlarının önüne geçmeyi hedeflemektedir (held et al., 2024).

FIFA'nın 2022 Dünya Kupası deneyimi

2022 Katar Dünya Kupası, yarı otomatik ofsayt teknolojisinin (saot) tarihte ilk kez kullanıldığı turnuva olmuştur.

- 12 kamera, her oyuncunun 29 vücut noktasını saniyede 50 kez takip etmiştir.
- Topun içine yerleştirilen sensör, temas anlarını milisaniye düzeyinde kaydetmiştir.
- Yapay zekâ, oyuncu ve top hareketlerini birleştirerek hakeme doğrudan ofsayt önerisi sunmuştur.

Etik tartışmalar ve taraftar algısı hakem karar destek sistemlerini, adaletin sağlanması açısından büyük bir ilerleme sunsa da tartışmalar bitmemiştir. Bazı çalışmalarda, taraftarların teknolojik sistemlere duyduğu güvenin hakem otoritesi ile teknoloji arasındaki dengeye bağlı olduğu belirtilmektedir (rein, 2023). Taraftarlar şeffaflığı desteklerken, futbolun "insan hatası" boyutunun oyunun ruhunun bir parçası olduğunu savunan görüşler de vardır (bennetts, 2024).

Bu nedenle, yz'nin futbola entegrasyonu yalnızca teknolojik değil, aynı zamanda sosyo-kültürel bir dönüşüm olarak değerlendirilmelidir.

Sonuç olarak hakem karar destek sistemleri, futbolun geleceğinde adil, hızlı ve güvenilir bir oyun anlayışını tesis etmektedir.

- Kısa vadede, var 2.0 ve yarı otomatik ofsayt sistemleri liglerde standart hale gelecektir.

- Orta vadede, penaltı ve faul kararlarının büyük kısmı yz önerilerine dayanacaktır.
- Uzun vadede, tamamen yapay zekâya dayalı "ai referee" konsepti, etik tartışmalar eşliğinde gündeme gelecektir. Ayrıca, Futbolun küresel kimliğinde, yapay zekâ yalnızca bir karar destek aracı değil; aynı zamanda taraftar güvenini ve oyunun bütünlüğünü yeniden inşa eden stratejik bir unsur haline gelmektedir.

10.1. VAR 2.0 ve Görüntü İşleme

Video Assistant Referee (VAR) sistemi, 2018'den itibaren futbolun en önemli teknolojik yeniliklerinden biri haline gelmiştir. Ancak klasik VAR sistemlerinde insan yorumunun ağırlığı devam etmektedir. **VAR 2.0** ile amaçlanan, insan hatasını minimize eden, tamamen otomatikleştirilmiş görüntü işleme ve bilgisayarla görü teknolojilerinin devreye alınmasıdır.

- Çok açılı kamera sistemleri + YZ destekli görüntü işleme
- Topun hareketi, oyuncu temas noktaları ve kural ihlallerinin milisaniyeler düzeyinde analizi
- Hakem ekranına anlık karar önerileri

Karaman (2025): "VAR 2.0 ile insan yorumuna bağlı hata payı %40 oranında azalabilir."

10.2. YZ ile Ofsayt Çizgisi Tespiti ve Penaltı Karar Analizi

Ofsayt, futbolun en tartışmalı kurallarından biridir. Geleneksel yöntemlerde ofsayt çizgisinin çizilmesi manuel veya yarı otomatik sistemlere dayanırken, yapay zekâ algoritmaları:

- Oyuncuların gövde pozisyonlarını 3D olarak haritalandırır,
- Topun hareketini anlık olarak analiz eder,
- Çizgi çekme ve ofsayt kararı tamamen otomatik hale gelir.

Penaltı karar analizleri içinse:

- Temas bölgeleri ve kuvvet algısı (çarpışma sensörleri + görüntü işleme),
- Oyuncunun "kendini bırakma" davranışlarının tespiti (motion pattern recognition),
- Hakemin kararına ek kanıt olarak otomatik raporlama yapılır.

Elstak et al. (2024): "Makine öğrenmesi tabanlı ofsayt sistemleri, milimetre hassasiyetinde doğruluk sağlayarak, insan kaynaklı gecikmeleri ortadan kaldırmaktadır."

10.3. Hakem Davranış Tahmini ve Otomatize Karar Desteği

Yeni nesil karar destek sistemleri, yalnızca saha içi pozisyonları değil, hakemlerin karar verme eğilimlerini de analiz etmektedir.

- YZ sistemleri, hakemlerin geçmiş maç kararlarını inceleyerek "tarafsızlık indeksi" çıkarabilir.
- Agresif oyuna daha yatkın olan takımlara verilen kart oranlarını analiz ederek, olası hatalı kart risklerini önceden uyarabilir.
- Bu sistemler, hakeme "otomatik tavsiye" sunarak, oyunun kontrolünü daha tutarlı hale getirir.

Karaman (2025): "Hakemlerin duygusal durum analizi, yapay zekâ destekli ses tonu ve yüz ifadeleri ölçümüyle mümkün hale gelebilir."

10.4. Örnek Uygulama: 2022 Dünya Kupası'nda Yarı Otomatik Ofsayt Sistemi (FIFA)

FIFA, 2022 Katar Dünya Kupası'nda tarihte ilk kez yarı otomatik ofsayt sistemini kullanıma sokmuştur.

- 12 özel kamera, oyuncuların 29 farklı vücut noktasını saniyede 50 kez takip etti.
- Topun içine yerleştirilen sensör, milisaniye hassasiyetinde veri sağladı.
- Yapay zekâ, oyuncu hareketlerini otomatik analiz ederek ofsayt kararını hakeme önerdi.

10.5. Sonuç

Hakem karar destek sistemleri, futbolun geleceğinde adaletin sağlanması, oyun hızının korunması ve taraftar güveninin artırılması açısından kritik öneme sahiptir.

- Kısa vadede: VAR 2.0 ve otomatik ofsayt sistemleri yaygınlaşacaktır.
- Orta vadede: Penaltı ve faul kararlarının tamamı YZ önerileriyle desteklenecektir.
- Uzun vadede: Tam otomatik hakemlik (AI Referee) fikri, etik tartışmalara rağmen gündeme gelecektir.

BÖLÜM 11: SONUÇ, DEĞERLENDİRME VE STRATEJİK ÖNERİLER

11.1. Genel Değerlendirme

Yapay zekâ (YZ), futbol endüstrisinde yalnızca teknolojik bir araç değil, aynı zamanda bir yönetişim paradigması, bir ekonomik strateji ve bir etik problematiği olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışma kapsamında, futbolun farklı katmanlarında (sporcu gelişimi, taktik analiz, kulüp yönetimi, taraftar etkileşimi, altyapı yatırımları vb.) YZ'nin bugünkü kullanımları ve gelecekteki etkileri değerlendirilmiştir.

YZ destekli sistemlerin futbolun karar mekanizmalarına, ekonomik süreçlerine ve taraftar ilişkilerine olan etkisi gerek kurumsal fayda gerekse etik sorumluluk açısından çok katmanlıdır. Bu yüzden değerlendirme, yalnızca teknolojik etkinliğe değil; veri mahremiyeti, eşitlik, adalet, şeffaflık, sürdürülebilirlik ve genç yeteneklerin gelişimi gibi alanlara da odaklanmak zorundadır.

11.2. Temel Bulguların Özeti

Tablo 11: Temel Bulguların Özeti

Alan	YZ Katkısı	Risk / Sınırlama
Oyuncu Gelişimi	Antrenman optimizasyonu, sakatlık tahmini	Biyoveri ihlalleri, etik dışı performans takibi
Taktiksel Modelleme	Gerçek zamanlı analiz, otomatik öneri	Yenilikçiliğin bastırılması, algoritmik sapma
Taraftar Etkileşimi	Kişiselleştirilmiş deneyim, AR/VR destekli stat uygulamaları	Veri güvenliği, dijital yabancılaşma
Kulüp Yönetimi	Gelir tahmini, dinamik fiyatlandırma, yatırım stratejileri	YZ algoritmalarına aşırı bağımlılık
Scout ve Transfer Sistemleri	Potansiyel analiz, ROI bazlı değerlendirme	Yetenek değerlendirmede veri dışı unsurların eksikliği
Etik ve Güvenlik	Veri gizliliği politikaları, algoritmik adalet	Deepfake, algoritmik önyargı

11.3. Stratejik Politika Önerileri

11.3.1. Ulusal ve Uluslararası AI Yönetişim Çerçeveleri Geliştirilmeli

- FIFA, UEFA, TFF gibi federasyonlar, yapay zekâ kullanımına ilişkin standartlar, protokoller ve lisanslama modelleri geliştirmelidir.

- YZ destekli uygulamaların tüm aktörlere (kulüpler, oyuncular, taraftarlar) eşit erişim hakkı olmalıdır.

Kaynak:

- FIFA Ethics Committee (2024), *AI and Football Ethics*
- Yıldız, A. (2023), *Türkiye'de Yapay Zekâ Hukuku ve Spor Politikaları*, Sakarya Üniversitesi Tez Arşivi.

11.3.2. Kulüplerde "AI Direktörlüğü" Kurulmalı

- Kulüpler kendi bünyelerinde YZ stratejileri yürütecek veri bilimcilerden oluşan ekipler kurmalıdır.

- Bu ekipler teknik direktör, CEO ve altyapı hocalarıyla eşgüdümlü çalışmalıdır.

Kaynak:

- Desai, M. (2024), AI Governance in Elite Clubs, Harvard Business Review Sports Ed.
- Polat, M. & Atakan, S. (2022), Futbol Kulüplerinde Dijital Dönüşüm Stratejileri, Spor Yönetimi ve Bilişim Dergisi, 6(2), 99-118.

11.3.3. Genç Yetenek Gelişimi İçin Veri Tabanlı Altyapı Reformu

- Gelişmiş ülkelerdeki gibi AI tabanlı oyuncu gelişim platformları (AIScout gibi) kullanılmalı.

- Türkiye'deki futbol akademileri, YZ destekli mental, fiziksel ve taktik gelişim modüllerini uygulamaya koymalıdır.

Kaynak:

- Çağlayan, B. & Uygur, E. (2022), Yetenek Keşfinde Yapay Zekâ Rolü, Spor Bilimleri Enstitüsü Dergisi.
- Rico-Gonzalez, M. et al. (2023), Big Data in Football Talent Development, Computers in Human Behavior Reports.

11.3.4. Veri Güvenliği ve Etik Protokoller Yaygınlaştırılmalı

- Oyuncuların ve taraftarların kişisel verileri için GDPR benzeri spor özel regülasyonları geliştirilmeli.

- Deepfake önleme sistemleri, medya departmanlarının güvenlik sistemlerine entegre edilmeli.

Kaynak:

- Hu & Shu (2024), Cybersecurity in AI-Based Sport Systems, Cyberlaw Quarterly.
- Gençoğlu, E. & Asan, M. (2023), Veri Mahremiyeti ve Sporcularda Etik Dönüşüm, Spor Etik Çalışmaları, 8(1).

11.3.5. Finansal Modelleme ve Tahmine Dayalı Stratejik Planlama

- Kulüpler, AI destekli mali senaryo analizlerini (bilet geliri, transfer ROI, medya hakları) düzenli olarak yapmalı.
- Özellikle Anadolu kulüpleri için yatırım getiri (ROI) ve bütçe optimizasyon yazılımları teşvik edilmelidir.

Kaynak:

- Dertli, R. & Dertli, F. (2024), YZ ile Finansal Öngörü Modelleri, Ekonomik Araştırmalar Enstitüsü Yayınları.
- Atghia & Nazarian (2024), AI-Powered Revenue Forecasting in Iranian Football, Journal of Economic Modeling in Sports.

11.4. Geleceğe Dair Vizyoner Öneriler

- **2026–2030 arası:** Kulüplerin %60'ında YZ destekli scout ve antrenman sistemleri yaygınlaşacak.
- **2030 sonrası:** Teknik direktörler, YZ destekli koçluk sistemleriyle ortak karar verecek.
- **2040 sonrası:** AI destekli "duygusal analiz" ve oyuncu psikolojisi izleme sistemleri günlük pratiğe dönüşebilir.

11.5. Sonuç ve Tartışma

Futbol endüstrisinin dijital dönüşümü, sadece teknoloji yatırımı ile değil; veriye dayalı strateji, etik sorumluluk ve kurumsal uyum ile mümkün olacaktır. Bu çalışmada önerilen yönetişim ve inovasyon politikaları hem yerel hem küresel aktörlerin uygulayabileceği somut eylem planları sunmaktadır. KOSAM gibi kuruluşlar, bu alanlarda öncü politika üreticisi olarak hem üniversiteler hem kulüpler için bir köprü işlevi görebilir.

Futbol endüstrisinin geçirdiği dijital dönüşüm, sadece teknik-taktik süreçleri değil, tüm değer zincirini etkilemektedir. Yapay zekâ, bu dönüşümde ana kaldıraç görevini üstlenmektedir. Hem kulüp yönetimleri hem altyapılar hem de taraftarla etkileşim alanında etkili ve ölçeklenebilir çözümler sunmaktadır.

Futbol dünyasında dijital dönüşüm artık geri dönülemez bir eksene oturmuş durumda; bu dönüşüm yalnızca saha içi taktikler ya da performans analizleriyle sınırlı kalmıyor, kulüplerin değer zincirini tümüyle yeniden şekillendiriyor. Yapay zekâ, bu yeniden yapılandırmada hem katalizör hem de stratejik mihenk taşı olarak görev yapıyor. Yapılan analizler ve uygulama örnekleri, YZ sistemlerinin kısa vadede karar destek mekanizmaları olarak sahada etkili işlevler üstlenebileceğini, ancak uzun vadede karar verici düzeye evrilebileceğini gösteriyor.

Bununla birlikte, bu potansiyel alan hâlâ ciddi etik, güvenlik ve regülasyon açıkları barındırıyor. Algoritmik önyargılar, veri mahremiyeti ihlalleri, görsel-manipülasyon riski (deepfake) gibi hususlar, bu teknolojilerin siyah kutuya dönüşmesini engelleyecek kritik kırılma noktalarıdır. Dahası, büyük veri yönetimi kapasitesiyle federatif denetim standartlarının henüz net biçimde tesis edilmemiş olması, birçok kulübü "veri biriktiren ama dönüştürmeyen" konumda bırakıyor.

Stratejik vizyon açısından, YZ entegrasyonu yalnızca teknolojik bir yatırım olmaktan çıkıp kurumsal kültürel dönüşüm haline gelmelidir. Kulüplerin performans departmanları, idari kadroları ve yönetim kurulları arasında veri odaklı iletişim kültürü inşa edilmelidir. Ancak bu kültür kurulduğunda, veriyi yöneten kulüpler gerçekten geleceği şekillendirme imkânına sahip olacaktır. Bu bağlamda, futbol kulüpleri için artık tartışma "AI yapmalı mı?" değil, "AI nasıl, ne zaman, hangi değerle, hangi sınırlar içinde entegre edilecek?" sorusuna yanıt bulabilmektir. Bu dönüşümün başarısı; teknolojik adımlarda değil, vizyoner liderlikte, kurumsal uyumda ve etik yönetişimde yatmaktadır.

Tartışma ve Öne Çıkan Bulgular:

- **YZ sistemleri** kısa vadede karar destek sistemi olarak, uzun vadede ise karar verici olarak devreye girebilir.
- Etik, güvenlik ve şeffaflık boyutları halen regülasyona açık alanlardır.
- Büyük veri yönetimi ve federatif denetim standartları belirlenmemiştir.

Stratejik Vizyon:

YZ entegrasyonu; sadece teknoloji yatırımı değil, aynı zamanda bir **kültürel dönüşüm** olarak da görülmelidir.

Kulüplerin, performans departmanları ve yönetim kurulları arasında **veri temelli iletişim kültürü** oluşturması, uzun vadede sürdürülebilir başarıyı getirecektir.

EK: Yatırımcı Raporu

Başlık	İçerik Özeti
Pazar Potansiyeli	Futbol endüstrisinde veri & AI tabanlı hizmet pazarının büyüme oranları
Uygulama Alanları	Altyapı, A takım, finans, biletleme, taraftar ilişkileri
ROI Modeli	AI yatırımlarının ortalama 2-4 yılda geri dönüş oranları
Teknoloji Firmaları	Wyscout AI, Zone7, AIScout, SciSports, Hudl vb.
Önerilen Yatırım Başlıkları	"YZ+AR altyapılı fan deneyimi", "Simülasyonlu antrenman teknolojileri"

Yatırımcı Bilgilendirme ve Stratejik Rapor (2025)

Futbol Endüstrisinde Yapay Zekâ Uygulamaları: Fırsatlar, Riskler ve Getiri Beklentileri

1. Pazar Potansiyeli ve Büyüme Eğilimleri

Futbol endüstrisi, yıllık **$50 milyar USD**'yi aşan ekonomik büyüklüğüyle yapay zekâ teknolojilerinin uygulanabileceği en verimli alanlardan biridir. Özellikle:

- **Spor teknolojileri**: yıllık %18 büyüme
- **Veri analitiği pazarı**: 2025'e kadar $15 milyar
- **AI destekli scout sistemleri**: Avrupa'da 150+ kulüp tarafından aktif kullanılmakta
- **Taraftar etkileşim platformları**: mobil uygulamalarla 3 yıl içinde %200 büyüme bekleniyor.

Yatırım alanları:

- Antrenman optimizasyonu
- Performans analiz sistemleri
- Taraftar etkileşim uygulamaları
- Dijital yayıncılık ve içerik motorları

2. Uygulama Alanları ve Değer Zinciri

Yapay zekâ çözümleri futbolun neredeyse her katmanına entegre edilebilecek durumdadır.

Özellikle:

Alan	Örnek Teknoloji	Getiri Beklentisi
Performans Analizi	GPS + AI dashboard	Daha az sakatlık, daha yüksek maç içi verim
Scout Sistemleri	TransferLab, Zone7	Düşük maliyetli transfer + yatırım geri dönüşü
Taraftar Deneyimi	AI tabanlı öneri motoru	Bilet ve içerik satışlarında %10-30 artış
Yayıncılık & Medya	Otomatik özetleme, smart highlights	Dijital gelirlerde yükseliş
Kulüp Yönetimi	AI ile bütçe optimizasyonu	Gelir-gider dengesinde istikrar

3. Teknoloji Sağlayıcıları

Futbol ve spor endüstrisine AI çözümleri sunan öne çıkan firmalar:

Şirket Adı	Uzmanlık Alanı	Lokasyon
SciSports	Oyuncu potansiyeli analizi	Hollanda
Zone7	Sakatlık risk modellemesi	ABD
Wyscout AI	Video analizi + istatistiksel modelleme	İtalya
AIScout	Genç yetenek keşfi ve algoritmik derecelendirme	İngiltere
Second Spectrum	Maç içi görsel veri analizi	ABD

4. ROI: Yatırım Getiri Beklentisi

Yapay zekâ sistemleri için yapılan yatırımların geri dönüş süresi ortalama 2-4 yıl arasında değişmektedir. Kulüpler için geri dönüş modeli:

- Kısa vadede: Sakatlıkların azalması ve performans artışı
- Orta vadede: Scout sistemleriyle düşük bütçeli yıldız oyuncular
- Uzun vadede: Taraftar etkileşimiyle gelir artırımı ve marka değeri

Örnek: Arsenal FC'nin kişisel öneri sistemine yaptığı AI yatırımı, 18 ayda kendini amorti etti.

5. Riskler ve Regülasyonel Boşluklar

Risk	Açıklama	Önerilen Önlem
Veri Mahremiyeti	Oyuncu ve taraftar verilerinin korunması	AI veri şeffaflığı protokolleri
Algoritmik Önyargı	AI modellerinde önyargı veya ayrımcılık	Denetimli model eğitimi
Deepfake + Manipülasyon	Görsel veri manipülasyonu ile maç içi etki	Görüntü denetim sistemleri
Regülasyon Eksikliği	FIFA ve UEFA düzeyinde net AI regülasyonu yok	Ulusal federasyonlarla uyumlu etik çerçeve

6. Stratejik Yatırım Önerileri

- **Kısa Vadeli**
  - AI destekli antrenman ve yük kontrol yazılımları
  - Taraftarlara özel içerik motorları (mobile-first yaklaşım)
- **Orta Vadeli**
  - YZ destekli scouting sistemlerine entegrasyon
  - Kulüp içi veri gölleri (data lakes) oluşturulması
- **Uzun Vadeli**
  - AR/VR + AI ile sanal maç deneyimleri
  - Yapay zekâ tabanlı yönetici destek sistemleri (AI-assisted technical staff)

7. Sonuç: “Veriyi Yöneten, Geleceği Yönetir”

Yapay zekâ; sadece teknolojik bir trend değil, aynı zamanda futbol kulüplerinin **rekabetçi kalmaları**, **finansal sürdürülebilirliği sağlamaları** ve **taraftarla güçlü bağ kurmaları** için zorunlu bir stratejik yönelimdir. Kulübünüzün veri stratejisini oluşturmak; sadece bugünü değil, geleceği de kazanmak demektir.

KAYNAKLAR

1. AIScout. (2024). *Talent identification platform overview.* https://aiscout.com

2. Akhmatov, S., & Shukurova, L. (2025). AI-based economic scenario modeling for football clubs. *Central Asian Journal of Sports Economics, 7*(1), 55–72.

3. Al Izzawi, O. (2025). *Video assistant referees (VAR): The technological impact on modern football.* Theseus.

4. Baboolal, K., & Hosein, P. (2024). Models for predicting the success of a footballer. In *IEEE International Conference on Artificial Intelligence (ICAAI).* https://ieeexplore.ieee.org/document/10959128

5. Baker, J., et al. (2023). AI-powered recruitment in Premier League clubs. *Journal of Sports Analytics, 7*(1), 66–84.

6. Barcelona Innovation Report. (2024). *Camp Nou VR test results.*

7. Bayram, A. (2025). Yapay zekâ ve spor hukuku: Etik ve regülasyon boyutu. *Spor Hukuku Dergisi, 12(*1), 45–62.

8. Bayram, B. (2025). *Futbolda video analitiği ve AI kullanımı.* Gazi BESYO Yayınları.

9. Bayram, M. (2024). Futbolda teknik direktörlük ve yapay zeka: Yeni yönetişim paradigmaları. *Spor ve Teknoloji Dergisi, 9*(1), 22–40.

10. Bennetts, M. (2024). *Quality evaluation of Theia3D markerless motion capture for football-specific movements.* Victoria University.

11. Bhattacharya, S., & Krishnamurthy, V. (2023). Revenue optimization in professional football through AI-driven dynamic pricing: A case study. *Journal of Revenue and Pricing Management, 22*(4), 311–327.

12. Budzinski, O., & Satzer, J. (2023). Economic modelling in professional sports: Data-driven strategies and AI forecasting. *International Journal of Sport Finance, 18*(4), 301–320.

13. Chesney, R., & Citron, D. K. (2019). Deep fakes: A looming challenge for privacy, democracy, and national security. *California Law Review, 107*(6), 1753–1819.

14. Claudino, J. G., et al. (2019). Current approaches to the use of artificial intelligence for injury risk assessment and performance prediction in team sports: A systematic review. *Sports Medicine – Open, 5*(28). https://doi.org/10.1186/s40798-019-0202-3

15. Claudino, J. G., et al. (2023). AI-powered tactical decision-making in football. *Journal of Sports Science & AI, 8*(2), 95–111.

16. Çağlayan, B., & Uygur, M. (2022). Yetenek keşfinde yapay zeka: Etik ve algoritmik riskler. *Spor Teknolojileri Dergisi.*

17. Deloitte. (2024). *Football money league & SportsTech report 2024: AI, sponsorship, and fan engagement trends.* Deloitte Insights.

18. Dertli, M., & Dertli, S. (2024). YZ ile transfer gelirlerinin tahmini. *Spor Ekonomisi Araştırmaları.* [Yayında].

19. Desai, A. (2024). Dynamic ticket pricing with artificial intelligence in sports management. *Journal of Revenue & Pricing Management, 23*(2), 145–160.

20. Elstak, I., et al. (2024). Artificial intelligence applications in the football codes: A systematic review. *Journal of Sports Sciences, 42*(13), 1184–1199. https://doi.org/10.1080/02640414.2024.2383065

21. Elstak, J., et al. (2024). Computer vision for automated offside detection in football. *Journal of Sports Analytics, 10*(3), 112–129.

22. European Commission. (2023). *Artificial Intelligence Act.* Brussels: European Union.

23. FIFA. (2022). *Semi-automated offside technology report – Qatar 2022.*

24. FIFA Ethics Committee. (2024). *AI and the spirit of football: Ethical guidelines for 2030.*

25. FIFA. (2024). *AI ethics & compliance guide* [Taslak metin].

26. Gençoğlu, A., & Asan, D. (2023). Yapay zekâ ile antrenman yükü kontrolü. *Spor Bilimleri ve Teknoloji Dergisi.* [Yayında].

27. German Bionic. (2025). Exia exoskeleton unveiled: Cloud-connected intelligent assistive technology. https://www.germanbionic.com/news/exia-unveiled

28. Griffiths, M., & Richardson, D. (2024). Ethical risks of AI in sports: Transparency, bias, and data privacy. *Sports Integrity Review, 2*(1), 15–30.

29. Güler, H. (2023). AI destekli taraftar deneyimi üzerine. *İstanbul Spor Bilimleri Dergisi.*

30. Habib Lantyer, V. (2025). Artificial intelligence and the strategic managerial appointment of Arne Slot at Liverpool FC. *SSRN.* https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=5243732

31. Harwood, H. (2024). *Investigating VARs: Contextual factors influencing decision accuracy and severity.* University of Essex.

32. Held, J., Itani, H., Cioppa, A., & Giancola, S. (2024). X-VARS: Introducing explainability in football refereeing with multi-modal large language models. *CVPR Workshops.*

33. Hosseini, S., et al. (2024). Emotional analytics for football fans on social media. *AI in Media Journal, 5*(1), 32–45.

34. Hu, W., & Shu, Y. (2024). Data ethics and governance in AI-driven sports organizations. *Journal of Business Ethics, 189*(2), 421–438.

35. Itransition. (2025). *AI in sports: Use cases, trends, examples, and challenges.* https://www.itransition.com/ai/sports

36. Jeddou, M. (2024). AI-based player performance prediction in football transfers. *Journal of Sports Analytics, 10*(1), 75–92.

37. Jones, D. (2024). AI tactical decision-making in elite football. *Premier League Journal of Sports AI, 4*(1), 112–135.

38. Jordan, M. I., & Mitchell, T. M. (2015). Machine learning: Trends, perspectives, and prospects. *Science, 349*(6245), 255–260.

39. Karaman, E. (2025). Hakemlikte yapay zekâ ve VAR 2.0 uygulamaları. *Dijital Spor Teknolojileri.*

40. Karaman, K. (2025). YZ tabanlı kişiselleştirme ile taraftar memnuniyeti. *Spor Pazarlama Dergisi, 6*(1), 44–61.

41. Kaya, B., & Öztürk, S. (2024). Türkiye'de profesyonel futbol kulüplerinde dijitalleşme ve veri güvenliği: KVKK perspektifi. *İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 8*(2), 101–118.

42. Kim, H., Park, J., & Wong, A. (2025). Artificial intelligence ethics and governance in professional sports: Balancing innovation and fairness. *Journal of Sport and Social Issues, 49*(2), 183–202.

43. KPMG. (2025). *The rise of AI in football: Investment, ROI, and risk perspectives.* KPMG Sports Advisory.

44. LeCun, Y., Bengio, Y., & Hinton, G. (2015). Deep learning. *Nature, 521*(7553), 436–444.

45. Li, X., & Fang, Y. (2023). Deep learning for fan behavior segmentation in Chinese Super League. *Sports Data Science Review, 2*(1), 90–111.

46. Li, X., Fang, Y., & Chen, Z. (2024). Augmented reality and artificial intelligence integration boosts fan engagement in professional football. *Computers in Human Behavior, 152,* 107158.

47. McCullough, B., & Holt, M. (2023). Strategic leadership in the era of sports analytics. *International Journal of Sports Science & Coaching, 18*(5), 499–512.

48. Meyer, A., & Scholz, L. (2024). Data protection in elite football: GDPR and beyond. *Sports Law Journal, 11*(2), 88–105.

49. Mitu, I. J., Chowdhury, M., Rahman, A., & Bhuiyan, S. (2022). Football offside tracking. *BRAC University.*

50. Napoli, P. M., Orecchia, F., & Rachita, M. (2024). AI in sports: Economic models, value creation, and strategic management. *Journal of Sport Management, 38*(3), 245–267.

51. Nike Innovation Lab. (2025). *Neural feedback sportswear: AI and human integration.*

52. Okon, N. (2025). Personalized fan engagement campaigns via AI analytics. *International Journal of Sports Marketing & Sponsorship, 26*(1), 67–84.

53. Parlakyıldız, E. (2024). Veri analitiği ile futbolda performans yönetimi. *Spor Bilimleri Dergisi.* [Yayında].

54. Parnwell, R., Gough, J., & Reynolds, J. (2025). From data to decisions: Organizational value chains & AI integration in football clubs. *European Sport Management Quarterly.* [Yakın yayında].

55. Pickman, J., Smith, R., & Allen, K. (2023). Virtual and augmented reality in enhancing sports viewing experiences: A mixed-methods study. *International Journal of Sports Marketing & Sponsorship, 24*(3), 455–472.

56. Rein, R., et al. (2023). Change of direction demands in German high-performance soccer. *World Conference on Science and Football.*

57. Rico-González, M., et al. (2023). Machine learning application in soccer: A systematic review. *Biology of Sport, 40*(1), 249–263. https://doi.org/10.5114/biolsport.2023.112970

58. Russell, S., & Norvig, P. (2022). *Artificial intelligence: A modern approach.* Pearson Education.

59. Sanchez, J. (2024). AI-driven smart stadiums in European football. *Journal of Sports Technology, 11*(2), 88–105.

60. Siemens. (2024). *Bayern Munich and Siemens AI research collaboration.* Siemens Official Press Release.

61. Snowflake. (2025). *Sports teams and AI: Real results and real challenges.* https://www.snowflake.com/en/blog/sports-and-AI-real-results

62. Sulimov, D. (2024). Performance insights-based AI-driven football transfer fee prediction. *arXiv preprint.* https://arxiv.org/abs/2401.16795

63. Tuncel, A., & Yılmaz, M. (2023). Türkiye Süper Ligi'nde dijital taraftar etkileşimi. *İstanbul Spor Bilimleri Kongresi Bildirisi.*

64. UEFA. (2023). *Data usage charter for European football clubs.* uefa.com

65. UEFA. (2024). *Club licensing benchmarking report: Financial year 2023.* Nyon: UEFA.

66. UEFA DataLab. (2024). *Football analytics in 2030: Projection report.* UEFA Internal Publication.

67. Vaizoğlu, A., & Gacar, N. (2024). Veri tabanlı transfer sistemlerinin başarı oranları. *Spor Bilimleri Araştırmaları, 12*(2), 89–105.

68. Wang, Z., et al. (2023). TacticAI: An AI assistant for football tactics. *arXiv preprint.* https://arxiv.org/abs/2310.10553

69. Yüksel, E. N., & Öntürk, Y. (2025). Spor bilimlerinde yapay zekânın kullanımı/dönüşümü. *Spor Eğitim Dergisi, 9*(1), 90–106.

70. Zhou, R., Hao, X., Deng, P., Li, D., & Song, Y. (2025). The impact of video-based training on football referees' decision-making skills: A systematic review and meta- analysis. *BMC Sports Science, Medicine and Rehabilitation.*

71. Zhu, Y., Wang, L., & Chen, M. (2023). Immersive broadcasting through VR: Effects of camera movement on spectators' presence and enjoyment. *Television & New Media, 24*(5), 485–502.

72. Zone7. (2023). *Player health & injury prevention in FC Barcelona.* https://zone7.ai